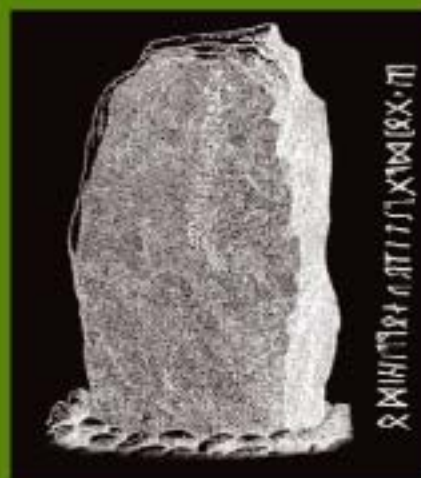

Bibliotekplan for Oppland

Det sømløse bibliotek

2004-2008

Oppland fylkesbibliotek

Fra forsiden:

Oppland er arnestedet for skriftkulturen i Norge. Einangsteinen, fra rundt år 300 e.Kr., er den eldste runesteinen i Nordvest-Europa. Steinen står på sin opphavlige plass i Vestre Slidre. Runer ble tatt i bruk for 2000 år siden. De yngste runene var i bruk fram til ca. 1400. e.Kr. På Einangsteinen finner en derfor skrift med den eldste runerekka.
På steinen står det:
”Jeg Gudgjest rista runene”

INNHALDSFORTEGNELSE

1	INNLEDNING	4
1.1	DET SØMLØSE BIBLIOTEK I OPPLAND	4
1.2	BAKGRUNN	5
1.3	MANDAT OG MÅL	6
1.4	PLANPROSESSEN	6
2	SAMMENDRAG	7
3	SAMFUNNSMESSIGE UTVIKLINGSTREKK	8
3.1	TEKNOLOGI	8
3.2	GLOBALISERING	8
3.3	FORNYELSE AV OFFENTLIG SEKTOR	8
3.4	LAVT UTDANNINGSNIVÅ I OPPLAND	9
3.5	DØGNÅPNE TJENESTER	9
3.6	INTERKOMMUNALT SAMARBEID	9
3.7	KONKURRANSE MED KOMMERSIELLE AKTØRER	9
3.8	UTDANNINGSREFORMENE	10
3.9	KRAV TIL OMSTILLINGSVILLIGE ORGANISASJONER	10
3.10	PÅVIST DÅRLIG LESE- OG SKRIVEEVNE BLANT BARN OG VOKSNE	10
3.11	KOMPETANSE ER ETTER HVERT DEN VIKTIGSTE INNSATSFAKTOR	10
4	STATLIGE OG FYLKESKOMMUNALE FØRINGER	11
4.1	LOV OM FOLKEBIBLIOTEK	11
4.2	LOV OM GRUNNSKOLEN OG DEN VIDAREGÅANDE OPPLÆRINGA	11
4.3	ST.MELD.NR22, KJELDER TIL KUNNSKAP OG OPPLEVING	11
4.4	FYLKESPLAN FOR OPPLAND	12
5	BIBLIOTEKENES FREMTIDIGE ROLLER	13
5.1	FOLKEBIBLIOTEKETS FREMTIDIGE ROLLER:	13
5.2	BIBLIOTEK I DEN VIDEREGÅANDE SKOLE	14
5.3	FYLKESBIBLIOTEKETS ROLLE	15
6	BIBLIOTEKENE I OPPLAND	16
6.1	HØGSKOLEBIBLIOTEKENE	16
6.2	FOLKEBIBLIOTEK I OPPLAND	17
6.3	SKOLEBIBLIOTEK	18
6.4	ØVRIGE BIBLIOTEK OG BIBLIOTEKTJENESTER I OPPLAND	18
7	BIBLIOTEKUTVIKLING I OPPLAND	20
7.1	BIBLIOTEKUTVIKLING I ET STØRRE SAMFUNNSMESSIG PERSPEKTIV	20
7.2	STATUSRAPPORT FOR UTVIKLINGEN AV BIBLIOTEKENE I OPPLAND	21
8	STRATEGIER OG HANDLINGSPLAN	23
8.1	HANDLINGSPROGRAM 2004-2008	25
Strategi 1:	Utvikle "Det sømløse bibliotek – region Oppland"	27
Strategi 2:	Samarbeid mellom arkiv, bibliotek og museum	29
Strategi 3:	Nettverksbygging med ulike samarbeidspartnere	30
Strategi 4:	Bibliotekene skal være lokale, kulturelle møteplasser	33
Strategi 5:	Folkebibliotekene som en samarbeidspartner i offentlig informasjonsstrategi	36
Strategi 6:	Bibliotekene kan være aktive læringsarenaer for utdanningssøkende i alle aldre	37
Strategi 7:	Godt kvalifisert personale med høy faglig bibliotekkompetanse	39
Strategi 8:	Styrke skolebibliotekene på alle nivåer som et redskap for læring og undervisning ...	40
Strategi 9:	Bokbussen som et virkemiddel for å styrke lese- og skriveevnen hos barn	42
Strategi 10:	Oppland fylkesbibliotek skal være en regional utviklingsaktør	43
9	LITTERATURLISTE	44
10	VEDLEGG	46
10.1	PLANPROSESSEN	46
10.2	LOV OM FOLKEBIBLIOTEK	47
10.3	FYLKESTINGETS VEDTAK	50

1 INNLEDNING

Bibliotekplan for Oppland 2004-2008 ble vedtatt av fylkestinget 14. juni 2004. Vedtaket finnes i vedlegg 3.

Med dagens krav til omstilling, må bibliotekene ha en offensiv holdning til fremtidige utfordringer. Oppland fylkeskommune ønsker gjennom denne strategiske bibliotekplanen å konkretisere de utfordringer som St.meld. nr. 22 (1999-2000) gir bibliotekene. Her heter det bl.a.

Alle biblioteka går inn i ei omstillingstid, og endringane vil i stor grad vera knytte til utviklinga av IKT-bruken i samband med desentralisert utdanning, fjernlånstenester, innhenting og bearbeiding av informasjon og tilgjenge til databasar. Folkebiblioteka bør stimulerast til å utvikla nye og alternative samarbeids- og samordningsmodellar for organisering av bibliotektenester. Særleg er det viktig at dei mange små bibliotekeringane på kommunenivå kan utvikla samarbeid over kommunegrensene.

Biblioteksektoren i Oppland trenger en bibliotekplan som et verktøy for å definere sin rolle i en større samfunnsmessig sammenheng og inn i en regional infrastruktur. Planen skal være et bibliotekpolitisk strategidokument med en konkret, målrettet handlingsplan som kan brukes som et styringsverktøy for bibliotekutviklingen i fylket. Den skal synliggjøre en biblioteksektor i utvikling og omstilling som tar nye utfordringer på alvor. Målet er å skape en enhetlig biblioteksektor - det sømløse bibliotek. En viktig strategi for fylkesbiblioteket er å være en organisasjon som initierer og koordinerer utviklingstiltak gjennom nettverksbygging for å kunne møte morgendagens utfordringer.

HOVEDUTFORDRINGER

- Sette brukeren i sentrum
- Kartlegge bibliotekenes konkurransesituasjon
- Følge med på samfunnsmessige utviklingstrekk
- Ta prinsipielle veivalg - strategiske beslutninger og raske omstillinger
- Følge opp eventuelle endringer av bibliotekloven
- Utvikle det sømløse bibliotek i Oppland - se alle bibliotek i en region som en helhet
- Utvikle samarbeid mellom arkiv, bibliotek og museum
- Se bibliotekutviklingen i sammenheng med den øvrige regionale utviklingen og "Fritt fram-prosjektet"

1.1 Det sømløse bibliotek i Oppland

Stadsbibliotekaren i Esbjerg, Johannes Balslev, har gitt en treffende karakteristikk av situasjonen. Sitatet har siden oppstartkonferansen på Lillehammer i juni 2001 vært motto for arbeidet med planen:

"Biblioteket utspiller sin rolle hvis det ikke endrer seg. Biblioteket dør hvis det ikke forblir bibliotek."

Bibliotekplanen for Oppland vil, i tillegg til Bibliotekloven, bli det viktigste styringsverktøyet for fylkesbiblioteket i det framtidige arbeidet. Kommunale og regionale planer kan forankres i denne bibliotekpolitiske strategiplanen og utgjøre en drivkraft for et "sømløst" bibliotektilbud i fylket, det vil si at en som bruker ikke skal måtte tenke på hvilken type bibliotek en henvender seg til. Begrepet det "sømløse bibliotektilbudet" ble brukt i Stortingsmelding 22 (1999-2000) Kjelder til kunnskap og oppleving.

Nasjonale føringer for et sømløst bibliotektilbud vil gjennomsyre mye av strategitenkningen i bibliotekplanen om et framtidig bibliotekvesen i Oppland. Målet er at brukerne skal møte et samarbeidende, offentlig bibliotekvesen, på tvers av både formelle og uformelle hindringer. Nettverksbygging mellom folke-, skole-, fag- og høgskolebibliotekene vil være et sentralt virkemiddel for å realisere dette. Ikke minst gjelder dette samarbeidet mellom folke- og høgskolebibliotekene for å gi et tilbud til studenter under høyere utdanning som benytter seg av fleksible studietilbud. Ytterligere utfordringer er knyttet til samordning og samhandling mellom arkiv, bibliotek og museer i Oppland.

1.2 Bakgrunn

23. april 2001 vedtok Hovedutvalg for næring og kultur i Oppland fylkeskommune å slutte seg til forslaget fra fylkesbiblioteket om å utarbeide en bibliotekplan for Oppland.

Bakgrunnen for bibliotekplanarbeidet er:

- behovet for å gjennomgå mål og strategier for å utvikle et helhetlig og framtidsrettet bibliotektilbud i fylket.
- krav til omstilling og nytenkning på grunn av ny informasjonsteknologi
- viktigheten av nettverksbygging mot ulike samarbeidspartnere på tvers av forvaltningsnivåer, bl.a. arkivene, museumssektoren, offentlige servicekontorer, opplæringssektoren og næringslivet
- at bibliotekene videreutvikles som møteplasser med ulike knutepunktfunksjoner, som kulturarenaer, læringsarenaer og informasjonssentra

Bibliotekene representerer en ressurs i lokalsamfunnet som må videreutvikles ut fra dagens samfunnsbehov. De skal representere "samfunnets hukommelse" samtidig som de skal delta aktivt i en framtidsrettet IKT-sammenheng.

Kravene til fornyelse i offentlig sektor gjelder også bibliotekene. Biblioteksektoren må defineres inn i en større sammenheng der informasjons-, kunnskaps- og kulturutvikling diskuteres. Planen bør også definere behovet for fylkesbiblioteket som en regional aktør og si noe om hvilken rolle det regionale nivået bør spille som en koordinerende faktor i utviklingen av et framtidsrettet bibliotekvesen i Oppland.

Fra Lillehammer bibliotek
Foto: Ole Ivar Brun

Denne planen vil gi muligheter for en strategisk utvikling av bibliotekene i tråd med utfordringene beskrevet i Fylkesplan for Oppland og St.meld.22 (1999-2000). Det er viktig med en plan på det nåværende tidspunkt fordi bibliotekene må foreta en del avgjørende veivalg i forhold til samfunnsutviklingen for øvrig.

1.3 Mandat og mål

Bibliotekplanen har fått følgende mandat:

Det skal utarbeides en strategiplan for utviklingen av biblioteksektoren i Oppland der brukerperspektivet er det overordnede.

Mål for planarbeidet ble formulert slik:

- bibliotekplanen skal gi visjoner for bibliotekenes rolle de neste 4 årene.
- bibliotekplanen skal sette bibliotekenes utfordringer inn i en større samfunnmessig sammenheng der oppgavene skal løses i nettverksbygging med ulike aktører i lokalsamfunnet
- alle typer bibliotek skal inngå i et regionalt samarbeid for å yte best mulig service til fylkets befolkning
- en bibliotekplan for Oppland skal være et rammeverk for utvikling av biblioteksektoren i fylket

Bibliotekplanen skal være et strategisk dokument som sier hvordan en skal møte de nye utfordringene med fokus på brukernes behov. En bibliotekplan bør være et tungt og effektivt virkemiddel i arbeidet med å få til en samlet satsing på bibliotekutvikling i fylket. Strategidokumentet for Oppland skal synliggjøre en biblioteksektor i utvikling og avspeile samfunnets behov for bibliotekene som offensive kunnskaps- og informasjonsleverandører. Planen er ment å være et arbeidsredskap for fylkeskommunen og kommunene i det videre arbeidet.

1.4 Planprosessen

Planarbeidet har vært ledet av fylkesbiblioteksjef *Gunhild Aalstad* med Oppland fylkesbibliotek som sekretariat.

Anders Ericson og Brodd har deltatt med konsulentbistand i planprosessen.

Ei *styringsgruppe* ble opprettet bestående av fylkeskultursjef *Frode Sannum (leder)* og fylkesbiblioteksjefen.

Prosjektgruppens medlemmer har vært:

Torveig Dahl, leder av Samnemnda for museene i Oppland / Toten Økomuseum

Trond Minken, Lillehammer bibliotek

Anne Gjerd Olsen, Lillehammer videregående skole

Sigbjørn Hernes, Høgskolen i Lillehammer

Ragnar Thorvaldsen, Næringsrådet i Gjøvik-regionen

Statens utdanningskontor, 1 rep.

Torbjørn Ljones, rektor, oppnevnt av fylkesopplæringssjefen

Norsk bibliotekforening, avd. Oppland, 1 rep.

Det har vært avholdt flere møter/konferanser i løpet av prosessen, se vedlegg.

2 SAMMENDRAG

St.meld.22 (1999-2000) vektlegger at bibliotekene går inn i ei omstillingstid. Oppland fylkeskommune ønsker å følge opp stortingsmeldingen med en strategiplan som et styringsverktøy for bibliotekutviklingen i fylket.

Hovedføringene for planen har vært å definere samfunnsmessige utviklingstrekk som bør påvirke utviklingen av bibliotekene i sterkere grad. Statlige og fylkeskommunale føringer legges til grunn for planarbeidet.

Fokus har vært å ivareta utfordringene for de ulike bibliotekene samtidig som en tilstreber å utvikle alle bibliotekene som et helhetlig tilbud. Vi har bibliotek på alle tre forvaltningsnivåene som skal utvikles til å bli mer sømløse i tråd med stortingsmeldingen. I tillegg kommer bokbussen som et interkommunalt tiltak med vektlegging på litteraturformidling for barn.

Hvilken rolle bør bibliotekene ha i et framtidig kunnskapssamfunn? Folkebiblioteket er et kultursenter og en møteplass, en læringsarena og et offentlig informasjonssenter. Det er klare tendenser som viser at bibliotekene utvikler seg mer ulikt enn tidligere og i sterkere grad dyrker regionale forskjeller. Dette er i tråd med annen samfunnsutvikling. Planen har vektlagt å definere bibliotekenes rolle inn i en framtidig informasjons- og kunnskapspolitik.

Kap. 6 beskriver utviklingen av bibliotekene i Oppland i dag og nye samarbeidsmodeller. Fylkesbiblioteket har gjennomført brukerundersøkelser i flere kommuner for at bibliotekutviklingen skal skje i en dialog med brukerne.

I kap.7 defineres 10 strategier som skal vise bibliotekenes utviklingsområder. Av tiltaksplanen framgår bakgrunn for satsingen og hvordan tiltakene er tenkt gjennomført. Fylkesbiblioteket vil i første del av planperioden ha spesiell fokus på strategi 1, 2, 9 og 10. De øvrige strategiene er grunnleggende sett også en viktig del av fylkesbibliotekets arbeid. Bakgrunn for prioriteringene:

Strategi 1: Det sømløse bibliotek

St.meld. nr.22 gir klare føringer på at dette skal være et satsingsområde. Fylkesbiblioteket har fått statlige prosjektmidler for å utvikle det sømløse bibliotek i Oppland.

Strategi 2: Stortingsmeldingens vektlegging på utvikling av ABM-samarbeid

Strategi 9: Bokbussen som et virkemiddel i litteraturformidling for barn.

Litteraturformidling og bibliotekenes rolle er av de prioriterte satsingsområdene nasjonalt som vektlegges innenfor "Den kulturelle skolesekken". Bokbussens fokus på lesestimuleringstiltak prioriteres av fylkesbiblioteket med begrunnelse i leseundersøkelser som viser at barn og unge leser mindre enn før og har dårligere lese- og skriveevne.

Strategi 10: Utvikling av fylkesbiblioteket som regional utviklingsaktør er en prosess som bør skje i en dialog med ulike samarbeidspartnere.

Bibliotekplanen har basis i nasjonale og regionale planer. Det er en 4-årig plan med strategiske føringer for fylkesbiblioteket i planperioden. Kommunale bibliotekplaner og prioriteringer kan forankres i den regionale strategiplanen.

Handlingsprogrammet rulleres årlig.

3 SAMFUNNSMESSIGE UTVIKLINGSTREKK

Viktige samfunnsmessige utviklingstrekk som påvirker bibliotekutviklingen:

- Teknologien påvirker våre liv
- Samfunnet globaliseres
- Krav om fornyelse av offentlig sektor
- Lavt utdanningsnivå i Oppland sammenlignet med landsgjennomsnittet
- Større behov for døgnåpne tjenester
- Mer interkommunalt samarbeid /regionalisering av tjenester
- Fokus på konkurranseaspektet i offentlig/privat sektor
- Utdanningsreformer krever nytenkning innenfor biblioteksektoren
- Krav til omstillingsvillige organisasjoner
- Påvist dårlig lese- og skriveevne blant barn og voksne
- Kompetanse er etter hvert den viktigste innsatsfaktor

Samfunnet har i dag høy endringstakt som igjen fører til krav om fornyelse. Sterke samfunnsmessige drivkrefter for endringer er bl.a. den teknologiske utviklingen, økt globalisering, økt individualisering, kunnskap som en viktig utviklings- og produksjonsfaktor og større behov for regionalisering av tjenester.

3.1 Teknologi

Bibliotekene må definere sin nye rolle i et moderne IKT-samfunn, og kunne tilby brukerne elektroniske kvalitetstjenester. Utviklingen i Oppland bør følge det nasjonale innsatsprogrammet samtidig som det tilbys lokale tjenester som samlet skal utgjøre det virtuelle døgnåpne bibliotek - biblioteknett Oppland.

3.2 Globalisering

John Naisbitt (1994), en av verdens fremste trendforskere, hevder at samtidig som globaliseringen øker innenfor økonomien, øker også menneskenes behov for kulturell tilhørighet og kulturell identitet.

Ny informasjonsteknologi gjør i prinsippet alle tilbud og all informasjon globalt tilgjengelig. Språkforskjeller utgjør fortsatt en demper, men slett ikke på alle områder. Kultur- og litteraturformidling vil kunne bygge bro mellom det lokale og det globale. Folkebibliotekene finnes lokalt, og formidler kunnskap, litteratur og opplevelser på tvers av kultur- og landegrensene.

3.3 Fornyelse av offentlig sektor

På det nasjonale plan, og med særlig vekt på fornyelse av offentlig sektor kan man vise til følgende reformområder

St.meld. 31 (2000-2001) Kommune, fylke, stat – en bedre oppgavefordeling
Utdanningsreformene

St.meld. nr. 27 (2000-2001) Gjør din plikt - krev din rett Kvalitetsreform av høyere utdanning

Reform 94 for videregående skole

Reform 97 for grunnskolen

St.meld. nr. 42 (1997-1998) Kompetansereformen (om voksnes rett til etter- og videreutdanning)

Grunnskolereformen for voksne fra høsten 2002
Døgnåpen forvaltning
Generelle krav til økt effektivisering av offentlig sektor
Økt brukermedvirkning og brukerperspektiv på offentlige tjenester

I utvikling av bibliotekene som offentlige institusjoner, blir nettverksbygging med andre samarbeidspartnere, både i offentlig og privat sektor, av stor betydning. Med brukerperspektivet i sentrum kreves det at bibliotekene blir tydelige og synlige på egne satsingsområder og at de har klare roller i egne lokalsamfunn.

Fylkeskommunens framtid og rolle har vært og er fortsatt gjenstand for debatt. Etter behandlingen av St.meld 31 sies det klart at fylkeskommunens viktigste oppgave er regional utvikling. Fylkesbibliotekene har også fått en egen rapport om sin framtidige rolle: *"Et nytt løft. Fylkesbiblioteket – revitalisert, ikke utrangert"*.

3.4 Lavt utdanningsnivå i Oppland

Utdanning og kompetanse er en ressurs som kan omsettes til så vel gode levekår for den enkelte som til å danne grunnlag for lokal og regional næringsutvikling. Innlandet hører med blant de regioner som har lavest utdanningsnivå. I Oppland har om lag 16 % av befolkningen høyere utdanning. Dette er delvis historisk betinget, og må ses i sammenheng med naturgrunnlaget og etablert næringsstruktur i regionen. Med forankring i folkeopplysningstanken bør bibliotekene være en aktør og innta en sentral rolle som læringsarena i et samfunn som preges av livslang læring.

3.5 Døgnåpne tjenester

Døgnåpen forvaltning realiseres i økende grad i både statlige og kommunale tjenester gjennom tilrettelegging av tjenester på nettet. Bibliotekene er opptatt av å utvikle relevante tjenester som kan gi en mest mulig døgnåpen tilgang til bibliotekenes ressurser.

3.6 Interkommunalt samarbeid

I tråd med forvaltningsreformene og kommuneloven, er fokus på utføring av offentlige tjenester flyttet fra staten ut til kommunene og fylkeskommunene. Den statlige detaljstyringen er sterkt redusert, og lokalt og regionalt nivå skal nå stå for de aller fleste prioriteringene når det gjelder tjenestetilbudet. I biblioteksektoren har både tverretattlig og interkommunalt samarbeid lange tradisjoner. Fylkesbibliotekene spiller en viktig rolle her.

3.7 Konkurransen med kommersielle aktører

Bibliotekene møter i økende grad konkurranse fra kommersiell informasjonsformidling. Mens mange informasjons- og kunnskapsleverandører kan konsentrere seg om spesielle mål- eller kundegrupper, må folkebibliotekene være synlige og attraktive for alle grupper samtidig. Det virker i dag opplagt at dette målet ikke kan nås uten at biblioteksektoren samarbeider på alle nivåer. Det kreves av bibliotekene i denne konkurransesituasjonen at de er offensive i forhold til egne utfordringer og bygger nettverk mot ulike samarbeidspartnere. Spørsmål som må stilles framover:

- Hva slags unike konkurransefortrinn har bibliotekene?
- Hvordan kan bibliotekene videreutvikle og styrke sine konkurransefortrinn?

3.8 Utdanningsreformene

Utdanningsreformene på 1990-tallet har direkte følger for sine respektive institusjoners bibliotek gjennom omlegging av pedagogikken blant annet i retning av utviklingsrettet prosjektarbeid og mer studentaktive læringsformer. Reformene for voksnes rett til videreutdanning stiller også krav til relevante bibliotek tjenester.

Fylkesbiblioteket i Oppland og flere folkebibliotek har initiert prosjekter for å utvikle bibliotekene som læringsarenaer for å kunne imøtekomme utdanningsreformene på best mulig måte.

3.9 Krav til omstillingsvillige organisasjoner

Rask samfunnsutvikling medfører krav til omstilling både i det private næringsliv og i offentlig virksomhet. Konkurransen og teknologisk utvikling vil tvinge fram økt markedstilpasning. Vinnerne er de som makter å ligge i forkant av utviklingen. Strategi- og omstillingsprosesser er krevende. Hvilken rolle bibliotekene vil få i et framtidig kunnskapssamfunn er avhengig av evnen til omstilling i tråd med framtidige samfunnsbehov og strategiske mål.

3.10 Påvist dårlig lese- og skriveevne blant barn og voksne

OECD-undersøkelsen *PISA* (Programme for International Student Assessment) kartla lesekompetansen blant 15-åringer i 32 land. Den viste at norske elever gjorde det langt dårligere enn land vi ellers sammenligner oss med.

IEA-studien *PIRLS* (Progress in International Reading Literacy Study) som kartla leseferdighetene blant 4.klassinger i 35 land, viste at norske elever gjør det middels sammenlignet med andre land og at jentene gjør det bedre enn guttene. Leseforståelsesundersøkelser har vist at mellom 800 000 - 900 000 voksne nordmenn er dårlige lesere og kan ha problemer med å hente ut skriftlig informasjon.

Bibliotekenes oppgave må bli å motvirke denne utviklingen med aktive lesestimulerende tiltak.

3.11 Kompetanse er etter hvert den viktigste innsatsfaktor

Kompetanse, både den enkeltes kompetanse og virksomhetenes kollektive kompetanse, er den viktigste innsatsfaktor for verdiskaping i kunnskapssamfunnet.

Også til offentlig sektor endres forventningene kontinuerlig og det stilles krav til omstilling og fornyelse. For at bibliotekene skal framstå som kunnskapsbedrifter i et konkurransesamfunn, blir det behov for kontinuerlig oppdatering av bibliotekansatte. Fylkesbiblioteket bør arbeide for å øke mestringsgrad og kompetanse blant folkebibliotekansatte i fylket, blant annet ved kurs og konferanser.

"Seniorsurf" ved Sør-Aurdal folkebibliotek
Foto: Sør-Aurdal folkebibliotek

4 STATLIGE OG FYLKESKOMMUNALE FØRINGER

4.1 Lov om folkebibliotek

Folkebibliotekvirksomheten i Norge er regulert gjennom Lov om folkebibliotek, se vedlegg.

Samlet regulerer loven og forskriftene folke- og fylkesbibliotekvirksomheten i Norge.

I §1 står det bl.a.: "Folkebibliotekene skal ha til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet gjennom informasjonsformidling og ved å stille bøker og annet egnet materiale gratis til disposisjon for alle som bor i landet."

Den fastsetter at det skal være et folkebibliotek i alle kommuner i Norge. I § 4 åpnes det for at folkebibliotekene kan drives i helt eller delvis driftsfellesskap med andre kommuner eller fylker. Nåværende biblioteklov legger ingen hindringer for å utprøve alternative organisasjonsformer for folkebibliotekene.

Loven med forskrifter fastsetter videre krav til kompetansen til de ansatte ved bibliotekene. §5 slår fast at alle kommuner skal ha fagutdannet biblioteksjef.

Fylkesbiblioteket er hjemlet i § 8:

"Til formål på fylkeskommunalt nivå nevnt i kap.1 skal alle fylkeskommuner ha et fylkesbibliotek ledet av en fagutdannet biblioteksjef."

Loven er under revisjon.

4.2 Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa.

§9.2 fastsetter at elevene skal ha adgang til skolebibliotek. Nærmere bestemmelser er gitt i sentrale forskrifter.

4.3 St.meld.nr22, Kjelder til kunnskap og oppleving

Stortingsmelding 22 om arkiv, bibliotek og museum var til behandling i Stortinget i desember 2000.

Meldinga legger stor vekt på:

- Krav til omstilling i ei IKT-tid
- "Det saumlause bibliotek"
- Utprøving av alternative samarbeids- og samordningsmodeller for organisering av bibliotekene
- Nærmere samordning av virksomheten i bibliotekene, museene og arkivene

Om samordning mellom fagbibliotekene og folkebibliotekene sier meldinga:

"Den noverande strukturen med folkebiblioteka som allmennbibliotek og fag- og forskingsbiblioteka som hovudressurs innanfor utdanning og forskning vil vera naturleg i framtida med, men kombinasjonen IKT og eit samfunn som vil verta prega av livslang læring og etter- og vidareutdanningstiltak, vil krevja tettare samhandling mellom alle delar i eit samla biblioteknettverk. Det ideelle målet er å få til eit tilnærma saumlaust bibliotektilbod til brukarane. Det inneber at ein som brukar ikkje skal måtta tenkja på kva type bibliotek ein vender seg til når ein treng bibliotektenester".

Dette blir en hovedutfordring i Oppland fylke de kommende årene.

I hovedsak fastholder stortingsmeldingen gratisprinsippet, men antyder en åpning for at bibliotekene kan ta betalt for skreddersydde datatjenester som bare har nytte for den som ber om tjenesten.

4.4 Fylkesplan for Oppland

Den strategiske bibliotekplanen for Oppland skal ses i sammenheng med planarbeidet for øvrig i Oppland fylkeskommune, med visjon, mål og strategier.

Visjonen for Oppland og fylkeskommunens rolle er formulert slik:

"Gode levekår, høyt kompetansenivå i befolkningen og miljøkvaliteter i arbeid og fritid gjør Oppland til en attraktiv boregion. I år 2010 har Opplandssamfunnet utviklet en positiv kultur for nyskaping, og Oppland er kjent som fylket der det er lov å satse." (Fylkesplan for oppland 2000-2003)

Sitat om bibliotekene i fylkesplanen:

"Videreutvikle offentlig bygg og institusjoner til gode møteplasser, for eksempel skoler, biblioteker og lignende." "Legge til rette møteplasser for kulturelt og sosialt fellesskap, herunder utnytte de videregående skolars betydning som treffsteder og videreutvikle folkebibliotekenes rolle som informasjons- og kunnskapsbaser, ved bl.a. effektiv utnyttelse av ny teknologi."

Fylkesplanen er nå under revidering.

Foto: Ole Ivar Brun

Engasjert ungdom i biblioteket
Foto: Ole Ivar Brun

Foto: Oppland fylkesbibliotek

Foto: Ole Ivar Brun

5 BIBLIOTEKENES FREMTIDIGE ROLLER

I denne planen er en opptatt av strategier og tiltak som kan styrke bibliotektilbudet til beste for brukerne. Dette forutsetter et nettverkssamarbeid mellom de forskjellige bibliotektypene som til sammen kan utgjøre et sømløst bibliotektilbud. Samarbeidet med arkiv og museer bringer inn nye aspekter i nettverk og samarbeid – her dreier det seg om å gjøre kulturarven tilgjengelig for brukerne på en lettere måte enn tidligere. For å nå dette målet er det viktig at staten, fylkeskommunen og kommunene som bibliotekeiere må arbeide aktivt for å utvikle dette samarbeidet.

Når det gjelder grunnskolenes bibliotektilbud ses dette først og fremst på som et kommunalt tilbud og som bør vektlegges i de kommunale planene.

Også arkiv og museer er forutsatt som bidragsytere inn i et sømløst nettverk for brukerne. Dette forutsetter at informasjon om samlingene blir lagt ut på nettet og blir lett å finne frem til.

5.1 Folkebibliotekets fremtidige roller:

MÅL:

Biblioteka i Oppland og nettverket de utgjør skal videreutvikles til best mulige verktøy for å sikre lik tilgang for alle til kunnskap, litteratur, kultur og informasjon. Dette skal fremme den allmenne deltakinga i samfunnslivet og dermed forsvare og utvikle demokratiet. Det vil også bidra til like muligheter for selvrealisering og kreativitet og fremme positiv utvikling i alle deler av fylket.

Denne målformuleringen kan settes inn i Andersson og Skot-Hansens (1994) modelltenkning for folkebibliotekene. De har skissert fire modeller for lokale folkebibliotek:

- Kultursenteret
- Kunnskapssenteret
- Informasjonssenteret
- Møteplassen

Ingen av modellene kan rendyrkes, men må ses på som forskjellige sider av folkebibliotekenes samfunnsmessige begrunnelse og oppgaver. Ragnar Audunson (2001) har i den forbindelse foretatt en undersøkelse. Undersøkelsen som omfatter både den vanlige befolkning, politikere og bibliotekarer viste at utdanningsbiblioteket og det litteraturformidlende bibliotek ser ut til å være bærebjelkene i oppfatningen av hva det kommunale folkebiblioteket skal være.

”Å dokumentere sin relevans overfor de unge – dét er åpenbart bibliotekenes fremste utfordring” i flg. Audunson

5.1.1 Folkebiblioteket som kultursenter

Denne modellen vil vektlegge folkebibliotekenes rolle som et ikke-kommersielt møtested for kulturelle aktiviteter. De kulturelle aktivitetene er sterkt knyttet til litteraturformidling og lesestimulering både for barn og voksne. Kultursentermodellen kan også ses i sammenheng med fritid og opplevelser – gjennom formidling av litteratur, video og musikk bidrar folkebibliotekene til å gi dem som benytter seg av tilbudet en meningsfylt fritid.

5.1.2 Folkebiblioteket som kunnskapssenter og læringsarena

Folkebibliotekene har mye av sin politiske begrunnelse i oppgaver knyttet til en tradisjonell folkeopplysningstanke. Denne rollen videreføres i dagens tanker og modell om folkebiblioteket som kunnskapssenter og læringsarena. Bibliotekene vil klart ha en rolle i forhold til livslang læring og kompetansereformen. Det er særlig når det gjelder barn og voksne som er i en utdannings situasjon at bibliotektypene må ses i sammenheng, og det sømløse perspektivet vektlegges for å utvikle samarbeid på tvers av forvaltningsnivåene.

5.1.3 Folkebiblioteket som formidler av samfunnsinformasjon

Folkebiblioteket som informasjonssenter er gjerne blitt knyttet til formidling av offentlig informasjon, både den statlige og den kommunale. Det blir viktig i offentlig informasjonsformidling at folkebibliotekene blir viktige samarbeidspartnere i kommunenes øvrige informasjonsstrategi.

5.1.4 Folkebiblioteket som møteplass

Denne modellen vektlegger at det er få åpne sosiale møteplasser igjen i samfunnet. De fleste er kommersialiserte arenaer. Bibliotekene får dermed en rolle som en møteplass hvor den enkelte kan utforme "sitt" bibliotek og gjøre seg nytte av de tilbud som ønskes benyttet. I sammenheng med at barn og voksne i større grad enn før må ta ansvar for egen læring, blir bibliotekenes rolle som læringsarenaer betydelig. Knappt noen annen samfunnsinstitusjon har denne åpenheten. Utvikling av bibliotekene som den flerkulturelle møteplassen blir viktig og trenger spesielle tiltak.

Sittegruppe i Østre Toten folkebibliotek
Foto: Oppland fylkesbibliotek

5.2 Bibliotek i den videregående skole

Bibliotekene i den videregående skolen har en viktig og sentral rolle i framtida og utviklingen bør skje i tett samarbeid med andre bibliotektilbud i regionen. Ett av målene med prosjektet "Det sømløse bibliotek - region Oppland" er at skoleelevene skal oppleve å møte ett helhetlig bibliotek. Reform 94 forutsetter et godt og velutstyrt skolebibliotek. Læreplanene er blitt målstyrte, og gir lærere og elever både større frihet og større ansvar til å arbeide mot læreplanens mål. Prinsippet om ansvar for egen læring står sentralt. En viktig arbeidsform er gruppe- og prosjektarbeid, der ansvaret for innhenting av informasjon i større grad enn tidligere er lagt på eleven. Elevene skal på egen hånd søke aktivt etter informasjon og ha en kritisk vurderingsevne i forhold til kilder. Undervisningen i dag forutsetter et skolebibliotek hvor elevene kan søke kunnskap, både i tradisjonelle oppslagsverk og ved hjelp av Internett, CD-ROM i tillegg til andre media. Reform 94 forutsetter at skolebibliotekene blir utviklet slik at det fungerer som en pedagogisk ressurs.

Økt satsing på skolebibliotekene blir vektlagt for å motvirke nedslående resultater i ulike leseundersøkelser blant ungdom. Undersøkelsene slår fast at ungdom leser mindre og dårligere enn før.

Skolebiblioteket kan i tillegg til å være et informasjonssenter også være et fristed for ungdommen, en møteplass i skolehverdagen. Ungdommen trenger også biblioteket som et sted hvor de kan få ro og inspirasjon til lystlesning.

5.3 Fylkesbibliotekets rolle

Oppland fylkesbiblioteks overordnede målsetting er:

Fylkesbiblioteket skal være et kompetansesenter som ved alliansebygging er pådriver for regional bibliotekutvikling og gjennom sin virksomhet synliggjør krav til omstilling.

Oppland fylkesbibliotek har de siste årene hatt fokus rettet mot utviklings- og omstillingsoppgaver der fylkesbiblioteket skulle ha en koordinerende rolle i forhold til staten og kommunene. Gjeldende Biblioteklov, St.meld. 22 (1999-2000) og Fylkesplan for Oppland er lagt til grunn for denne utviklingen. Fylkesbiblioteket synliggjør bibliotekenes utfordringer i forhold til regionalt utviklingsarbeid i fylkeskommunen for øvrig og vektlegger nettverksbygging med ulike aktører. Fylkesbiblioteket har vært pådriver og initiativtaker til flere store prosjekt som involverer bibliotekene, blant annet:

- "Ny bredbåndteknologi - bibliotekene som aktive læringsarenaer". Prosjektet hadde et budsjett på 1,9 mill og 5 kommuner deltok.
- "Det sømløse bibliotek - region Oppland". Oppstart høsten 2003.

Denne arbeidsformen har synliggjort et stort behov for tverrfaglig samarbeid med fylkeskommunen for øvrig.

Fylkesbibliotekets rolle er definert slik:

- Skal være en regional utviklingsaktør i biblioteksaker gjennom forpliktende partnerskap
- Skal være en effektiv og offensiv tjenesteprodusent og ivareta høy kvalitet på tjenestene
- Legge brukernes forventninger til grunn for utvikling av tjenestetilbudet
- Initiere utvikling med bakgrunn i statlige føringer og uttrykte kommunale behov
- Arbeide for helhet og samarbeid på tvers, faglig og administrativt
- Være prosjektansvarlig/prosessdriver
- Være allianseskaper og nettverksbygger
- Samordne og organisere fellestiltak
- Vektlegge kompetanseutvikling i forhold til nye utfordringer

5.3.1

Rapport: "Et nytt løft. Fylkesbiblioteket - revitalisert, ikke utrangert":

Utredningen om fylkesbibliotekenes framtidige roller ble utarbeidet av et utvalg nedsatt av Statens bibliotektilsyn og sendt på høring i 2002. Arbeidet med utredningen ble satt i gang ut fra ønsket om å se på dagens lovgrunnlag for fylkesbibliotekene og på hvilke oppgaver som best kan løses på fylkesnivå også i framtida.

Utredningen skisserer ulike modeller for fylkesbibliotekenes organisering og oppgaveløsning. Utvalget anbefaler selv utviklingsmodellen. I denne modellen skal fylkesbiblioteket profileres som en regional utviklingsaktør på linje med fylkeskommunen for øvrig og skal arbeide for alle typer bibliotek i regionen. Fylkesplanen brukes som styringsinstrument.

Oppland fylkeskommune har i sin høringsuttalelse gitt sin tilslutning til utviklingsmodellen. Fylkesbiblioteket i Oppland arbeider allerede etter denne modellen

6 BIBLIOTEKENE I OPPLAND

Bibliotekene i fylket byr på store variasjoner. Vi finner alt fra de litt større folkebibliotekene til de minste avdelingene med svært begrensede åpningstider. Mange bibliotek tar utfordringene fra digitalsamfunnet og satser på kvalitative og framtidsrettede bibliotek tjenester. Høgskolebibliotekene og bibliotekene i de videregående skoler har gjennomgått store forandringer for å tilpasse seg dagens undervisningsbehov.

Bredbåndprosjektet er et godt eksempel på at bibliotekene kan gi lånerne et godt og framtidsrettet tilbud når de får teknologien som gjør det uinteressant hvor man befinner seg fysisk med tanke på å få tak i informasjon.

Visjonene for framtiden går på å se bibliotekene i Oppland under ett, å sy alle bibliotektypene sammen til en helhet – et sømløst bibliotek. Brukeren trenger ikke da å henvende seg flere steder for å få den hjelp og veiledning han ønsker. For å oppnå dette kreves det et godt samarbeid på tvers av sektorgrensene. Dette blir en stor utfordring både fordi bibliotekene vi snakker om er grunnleggende forskjellige og har forskjellige kulturer. Tradisjonelt har det vært lite samarbeid mellom folkebibliotek og fag- og forskningsbibliotek bortsett fra gjennom et utstrakt lånesamarbeid. Vi ser at morgendagens samfunn krever at vi må tenke nytt og omstille oss. Vi må også våge å gi slipp på en del tradisjoner som ikke lenger fører til utvikling, men snarere stagnasjon og segmentering.

For å virkelig gjøre visjonen om et sømløst bibliotek må det bygges videre på engasjement, entusiasme og kompetanse i fylket. Vi må tenke prosess.

Prosess = kreativ samhandling

6.1 Høgskolebibliotekene

I Oppland fylke er det to høgskoler, høgskolen i Lillehammer og høgskolen i Gjøvik. I tillegg har BI en avdeling på Gjøvik. Denne er lokalisert til Gjøvik tekniske fagskole som de også kjøper bibliotek tjenester fra. Høgskolebibliotekene er fagbibliotek som skaffer litteratur til studenter, lærere, forskere og andre interne og eksterne brukere innen sine respektive fagfelt. Bibliotekene er også et arbeids- og møtested for studenter og ansatte ved høgskolene. Begge høgskolene kan vise til en økning i besøk og bruk av biblioteket og bibliotek tjenester. Høgskolebibliotekene har et omfattende lånesamarbeid med andre bibliotek. Mye informasjonssøking foregår via eksterne databaser.

Høgskolen i Lillehammer

(tall fra 2002)

2 498 studenter

7,2 årsverk på biblioteket

30 854 utlån

4 993 fjernlån

Høgskolen i Gjøvik

(tall fra 2002)

1 828 studenter

5,1 årsverk på biblioteket

16 378 utlån

2 088 fjernlån

Det er et nært samarbeid mellom Høgskolen i Lillehammer, Høgskolen i Gjøvik og Høgskolen i Hedmark. Det arbeides med å samordne de 3 høgskolene til et innlandsuniversitet. Bibliotekene ved høgskolene arbeider med tiltak som felles kompetanseoppbygging blant bibliotekpersonalet, harmonisering av bibliotekenes reglement, innkjøpsarbeid med mer.

Implementering av kvalitetsreformen og nytt kvalitetsstyringssystem for høgskolene vil få store konsekvenser for bibliotek tjenestene. Bibliotekene må tilpasse tjenestene sine til de pedagogiske endringene som skjer i forbindelse med kvalitetsreformen. I tillegg til kvalitetsreformen er kompetansereformen sentral ved høgskolene. Høgskolebibliotekene opplever at stadig flere voksne deltidsstudenter og fjernstudenter er på jakt etter ny kompetanse. Morgendagens samfunn, hvor livslang læring er en selvfølge, krever gode samarbeidsrutiner mellom bibliotektypene på tvers av institusjons- og kommunegrenser.

6.2 Folkebibliotek i Oppland

Fakta 2002:

Innbyggere i Oppland: 183 235

Bibliotek

53 faste bibliotekenheter

15 kombinasjonsbibliotek med grunnskole

2 kombinasjonsbibliotek med videregående skole

36 stoppesteder for mobile enheter

Stillinger

15 biblioteksjefer med utdanning i hel stilling

4 biblioteksjefer med utdanning i mindre enn full stilling

3 biblioteksjefer uten utdanning i hel stilling

4 biblioteksjefer uten utdanning i mindre enn full stilling

Åpningstider: 20 bibliotek har lørdagsåpent

Antall besøk: 749 900

Antall lån:

874 696 totalt utlån media

24 035 totalt utlån fra bokbussen i Oppland

274 032 totalt utlån bøker, barn

403 709 totalt utlån bøker, voksne

Folkebibliotekene i Oppland er svært forskjellige. Det er alt fra større folkebibliotek i Gjøvik og Lillehammer til små folkebibliotek i kommuner med noen få tusen innbyggere.

De kommunale folkebibliotekene forholder seg til Lov om folkebibliotek. Formålsparagrafen til loven sier at folkebibliotekene skal fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet gjennom informasjonsformidling og ved å stille bøker og annet egnet materiale gratis til disposisjon for alle som bor i landet. Folkebibliotekene har alle innbyggerne i sin kommune som målgruppe. Dette betyr at det er et vidt spekter de skal dekke. Fokuset er på brukeren, og mange bibliotek strekker seg langt for å kunne gi best mulig service. Statistikken forteller oss at det er store forskjeller blant folkebibliotekene i fylket. Forskjellen ligger ikke bare i kommunenes størrelse, men også i organisering, mediebudsjett, personalressurser, lokaler o.s.v.

Blant folkebibliotekene i Oppland er det et god interkommunalt samarbeid på spesielle områder i enkelte regioner. Dette kan være helt avgjørende for å møte framtidens krav og utfordringer. Nasjonalt og regionalt går det mot sammenslåing av enheter og samarbeid på tvers. Ved å se på bibliotekstrukturen i fylket under ett, kan en utnytte ressursene bedre.

6.3 Skolebibliotek

Det har skjedd mye innen skolesektoren de siste årene. Det har vært to store reformer, Reform 94 (Videregående skole) og Reform 97 (Grunnskolen), dessuten har det vært sterk fokusering på skolebibliotek sett i lys av dårlige resultater på internasjonale leseundersøkelser (PISA, PIRLS). Dette er en god mulighet for skolebibliotekene til å markedsføre seg og vise hvilken viktig funksjon de kan og bør ha i de videregående skolene.

I Oppland er det store forskjeller på bibliotekene ved de videregående skolene, både med tanke på personalressurser, budsjetter og integrering / samarbeid med skolens øvrige personale. Fylkesbiblioteket har et formelt samarbeid med fylkesopplæringssjefens kontor gjennom egen samarbeidsavtale. Skolebiblioteksituasjonen i grunnskolene i Oppland er svært variabel – grunnskoler som har kombinasjonsbibliotek kan gi sine elever et godt bibliotektilbud, men vi har også skoler som så å si ikke har noe tilbud i det hele tatt. Her er det store utfordringer for kommunene.

Videregående skolen 2003

3 kombinasjonsbibliotek med folkebibliotek
11 ansatte med fagutdanning
22 ansatte totalt
570,1t åpent totalt
(33,5 t i snitt pr. skole)

Grunnskolen 2003

15 kombinasjonsbibliotek med grunnskole
1020,6 t åpent totalt
(7,8 t i snitt pr. skole)
Samarbeidsavtale med folkebiblioteket i 11 kommuner

6.4 Øvrige bibliotek og bibliotektenester i Oppland

6.4.1 Bokbuss

Oppland fylkesbibliotek har et bokbusstilbud rettet mot barn. I løpet av 2002 har bokbussen hatt 36 stoppesteder i 8 kommuner. Det ble lånt ut 24 035 bøker.

Bokbussbibliotekaren har en aktiv formidlerrolle og i 2002 ble det gjennomført 109 bokprater. En mobil bibliotekteneste som retter seg direkte til barn er et verdifullt supplement til folke- og skolebibliotekene. Den har et godt og aktuelt bokutvalg og oppsøker barn i deres eget skolemiljø. Bokbussen har en viktig rolle i lesestimuleringssammenheng.

Aktive bokbussbrukere
Foto: Oppland fylkesbibliotek

6.4.2 Fagbibliotek / museum / arkiv

Oppland fylke har flere museer hvor Maihaugen, De Sandvigske samlinger er størst og det eneste med nasjonal status. Noen museer har fagbibliotek. Museumsbibliotekene har flere kompetansebehov for framtiden. En ser behov for høy fagekspertise innen arkiv og bibliotek, og heving av spesialkompetanse og verktøy innenfor digitalisering og gjenfinning.

Av rene fagbibliotek har vi foruten høgskolebibliotekene, fagbibliotek ved sykehusene. Ellers nevnes Fylkesarkivet i Oppland og Opplandsarkivet med alle avdelingene.

I Oppland er ansvaret for offentlig arkiv fordelt mellom fylkeskommunen v/fylkesarkivet, kommunene ved egne kommunearkiv eller depotavtale med andre og Statsarkivet. Dette er lovregulert i arkivloven.

Opplandsarkivet er et samarbeidstiltak mellom museene og fylkeskommunen og tar ansvar for privatarkiv. Det dekker alle kommunene i fylket med regionale arkiv integrert i de konsoliderte museene. Fylkesarkivet og Opplandsarkivet har sammen utviklet Arkivnett Oppland. Museene er også med i Museumsnett som er det landsdekkende nettet for museene knyttet til Kulturnett.

For fagbibliotekene ved sykehusene vil målgruppen være ansatte ved egen institusjon. For museumsbibliotekene er målgruppen: forskere, lokalhistorikere, slektsgranskere og studenter/elever

7 BIBLIOTEKUTVIKLING I OPPLAND

7.1 Bibliotekutvikling i et større samfunnsmessig perspektiv

Bibliotekutvikling skapes gjennom et samspill av virkemidler, kompetanse og teknologi. Bibliotekplanen er ment å være en *mulighetsplan* der søkelyset rettes mot noen strategier som blir viktige for bibliotekenes konkurransefortrinn.

Fylkeskommunens *Fritt fram-prosjekt* vil gi større regional innflytelse over virkemidlene og det etableres nye arbeidsformer for å løse framtidige utfordringer. Det blir viktig for bibliotekene og se egen utvikling i nettverksbygging med andre samarbeidspartnere og forankre egne bibliotekplaner i de øvrige strategier for regional utvikling. I bibliotekutvikling, som i annen regional utvikling, blir det viktig å fange opp og dyrke regionale forskjeller. Det blir også viktig at bibliotekene får virkemidler som gir dem handlefrihet slik at de blir interessante for andre samarbeidspartnere.

I tråd med nasjonale føringer i St.meld.22 har Oppland fylkesbibliotek, etter oppdrag fra Statens bibliotektilsyn og Riksbibliotektilsynet, utarbeidet en rapport om "**Det sømløse bibliotek - region Oppland**". På bakgrunn av rapporten, har fylkesbiblioteket mottatt statlige prosjektmidler for å definere begrepet "det sømløse bibliotektilbud" i vårt fylke.

Mål:

Innbyggerne i Oppland skal oppleve et helhetlig bibliotektilbud etablert på tvers av forvaltningsnivåer uavhengig av sektortilhørighet.

Innbyggerne i Oppland skal oppleve det "fysiske" og "elektroniske" sømløse bibliotek. Tilbudene skal tilpasses individuelle behov i et moderne IKT-samfunn.

Fylkesbibliotekets rapport har satt fokus på mulighetene og er opptatt av at en del nye elektroniske tjenester må forankres i det som vil skje nasjonalt i prosjektperioden.

Oppland fylkesbibliotek har fått 400 000 i statlige midler for høsten 2003 som en oppstart av prosjektet. Fylkesbiblioteket er ansvarlig for prosjektet og vil være prosessdriver for å realisere visjonen om det sømløse bibliotektilbudet i Oppland. Koordinering av tjenestene vil skje ved hjelp av nettverksbygging og allianseskaping.

Fylkesbiblioteket ser prosjektet som en forlengelse av allerede igangsatte prosesser for å utvikle helhetlige bibliotektilbud med sterk fokus på brukerbehovene. Resultatet er en arbeider mot et hybrid bibliotek hvor brukerne får tilgang til både fysiske og virtuelle bibliotektilbud og kan velge det som passer best i den enkelte situasjon. Bibliotektilbudet bør bli fleksibelt og brukervennlig.

Det sømløse bibliotek må utvikles innenfor de arbeidsformer som er skissert i Fritt fram-prosjektet.

7.2 Statusrapport for utviklingen av bibliotekene i Oppland

En oversikt over større prosjekter som har vært gjennomført de senere årene eller som fortsatt pågår.

7.2.1 Nye modeller for samarbeid

I Oppland har en de senere årene sett forskjellige typer samarbeid mellom folkebibliotekene og andre kommunale tilbud.

Eksempler på samarbeidsløsninger:

- Skjåk folkebibliotek - studiesenter - Norddalssarkivet
- Lom folkebibliotek - studiesenter
- Østre Toten folkebibliotek - kombinasjonsbibliotek med Lena
v.g.s./studiesenter/servicetorg
- Lillehammer bibliotek - studiesenter
- Dovre folkebibliotek - Norddalsarkivet
- Dovre folkebibliotek, avd. Hjerleid - kombinasjonsbibliotek med videregående skole
- Lesja bibliotek - studiesenter - kombinasjonsbibliotek med grunnskolen
- Søndre Land folkebibliotek, Odnas filial - kombinasjonsbibliotek med grunnskolen
- Vestre Toten folkebibliotek, avd. Bøverbru - kombinasjonsbibliotek med grunnskolen
- " " avd. Eina "
- Øystre Slidre folkebibliotek - kombinasjonsbibliotek med grunnskolen

Denne nettverksbyggingen kan bety revitalisering av folkebibliotekene lokalt der slike samarbeidsmodeller realiseres. Større enheter og alliansebygging med ulike samarbeidspartnere er nødvendig for å styrke bibliotekenes tjenesteutvikling som kultur-, informasjons- og læringsarenaer.

Særlig er det viktig å få til samarbeid for å fremme litteraturformidlingen til barn og unge. Samarbeid om tiltak innenfor Den kulturelle skolesekken både i de enkelte kommunene og fylkeskommunen vil være viktig, da dette er et stort kulturelt satsingsområde i fylker og kommuner med statlige midler. Når det gjelder litteraturformidlingen bør bibliotekene delta som naturlige samarbeidspartnere i den enkelte kommune og på fylkesplan.

Andre utviklingstiltak kan skje innenfor interkommunalt samarbeid. Ut fra at det er mange små kommuner i Oppland, vil dette være viktig for å gi et mer helhetlig og profesjonelt tilbud. Der det finnes interkommunalt samarbeid på flere områder, burde det ligge til rette for samarbeid også på bibliotekområdet. Lillehammer, Øyer og Gausdal har et slikt samarbeid, flere Valdres-kommuner arbeider med interkommunale samarbeidstiltak.

Et annet eksempel er et prosjekt som ble gjennomført ved folkebibliotekene i tre kommuner: Sør-Fron, Nord-Fron og Ringebu og ved skolebiblioteket på Vinstra videregående skule. Prosjektet het "Biblioteket – ein ressurs for vaksne i ein opplæringsssituasjon". Målet var å prøve ut bibliotekenes rolle i forhold til etter- og videreutdanningsreformen. Prosjektet har hatt til hensikt å samordne bibliotektilbudene ved de fire bibliotekene for å kunne gi et helhetlig, regionalt bibliotektilbud til voksne utdanningssøkende.

Fylkesbiblioteket ser sin rolle i å oppmuntre til, initiere og legge til rette for prosjekter både innen den enkelte kommune og interkommunalt, samt å formidle erfaringer som kan komme de andre kommunene til gode.

7.2.2 Brukerundersøkelser

Brukerundersøkelser er et virkemiddel for å utvikle framtidige bibliotektilbud og for å kunne ta bibliotekpolitiske avgjørelser i tråd med brukernes behov. Brukerundersøkelser gir viktig informasjon i dette arbeidet. Fylkesbiblioteket har gjennomført slike brukerundersøkelser i seks kommuner, bl.a. mot næringslivet i Østre Toten. Brukerundersøkelser er generelt et virkemiddel for kvalitetssikring av tjenesteytingen, og noe som bør utføres regelmessig i det enkelte bibliotek.

Undersøkelsene viser at de fleste brukerne av folkebibliotekene låner skjønnlitteratur, men mange låner også faglitteratur. De viktigste funksjonene brukerne vektlegger for folkebibliotekene er:

- et sted å hente informasjon og inspirasjon til fritidsinteresser
- et sted hvor alle under utdanning kan studere og få veiledning
- å være et rolig sted for å lese, studere og arbeide.

Undersøkelsen i Østre Toten var mer fokusert på næringslivet og bibliotekets rolle i etter- og videreutdanningsammenheng. 57 bedrifter svarte på undersøkelsen. De ønsket primært litteratur fra biblioteket, men det ble også avdekket et behov for møteplasser og veiledning innenfor informasjon og utdanning. 40% av bedriftene ønsket tilgang til fagdatabaser og 37% ønsket at biblioteket kunne ta oppdrag med å søke etter spesiell informasjon.

7.2.3 Samarbeid arkiv, bibliotek og museum

St.meld. 22(1999-2000) har ført til opprettelsen av ABM-utvikling på statlig nivå. Dette gir føringer også for samarbeidet innen det enkelte fylke. En del av de statlige utviklingsmidlene vil bli øremerket samarbeidstiltak innenfor ABM-området framover.

Bibliotekplanen vil sette fokus på samarbeidstiltak innen arkiv, bibliotek og museum. I 2002 ble 2 prosjekter med statlige utviklingsmidler igangsatt. Deltagere er Vestre Toten, Østre Toten og Toten Økomuseum. Det andre er Lesja folkebibliotek og Lesja bygdemuseum. Det overordnede mål for begge prosjektene er å utvikle bibliotekene til å bli sentrale aktører i et lokalt og regionalt ABM-samarbeid.

Både gjennom Arkivnett Oppland og de regionale arkivene/museene er det mulig å utvikle et samarbeid med bibliotek på et overordnet nivå og også lokalt.

7.2.4 Bredbåndprosjekter

Oppland fylkesbibliotek mottok etter søknad 1.5 mill. kroner fra Statens bibliotektilsyn i bredbåndmidler 2001-2003. Fylkesbiblioteket har vært prosjektansvarlig, prosessdriver, innovatør og koordinator i prosjektet hvor 5 kommuner deltok. Prosjektet hadde som mål å definere folkebibliotekenes rolle som aktive læringsarenaer i forhold til ulike samarbeidspartnere, som det lokale næringsliv og ulike utdanningstilbydere. Prosjektet ønsket å bidra til at Oppland fylke og kommunene i Oppland skal stå bedre rustet til å bygge opp en helhetlig etter- og videreutdanningspolitikk med bibliotekene som offensive og interessante samarbeidspartnere. Et krav i prosjektet har vært at alle de fem folkebibliotekene har måttet oppnevne lokale nettverksgrupper for å sikre et tverrfaglig, helhetlig tilbud ut til brukerne.

STRATEGIER OG HANDLESPROGRAM

8.1 Handlingsprogram 2004-2008

Strategi	Tiltak
1: Utvikle ”Det sømløse bibliotek – region Oppland”	1.1: Utvikle det fysiske sømløse bibliotek 1.2: Utvikle det virtuelle døgnåpne bibliotek
2: Utvikle samarbeid mellom arkiv, bibliotek og museum	2.1: Gjennom prosjekter utvikle samarbeidet mellom arkiv, bibliotek og museum ved hjelp av ny informasjonsteknologi
3: Styrke og synliggjøre bibliotekenes rolle ved nettverksbygging med ulike samarbeidspartnere	3.1: Utvikle bibliotekenes tjenestetilbud i helhetlige sammenhenger med andre aktører i lokalsamfunnet 3.2: Tilrettelegge folkebiblioteket som tjenesteyter for næringslivet 3.3: Utvikle internasjonalt biblioteksamarbeid
4: Folkebibliotekene skal være lokale kulturelle møteplasser	4.1: Folkebibliotekene skal fremme litteraturinteressen og iverksette aktiviteter for å motivere lese- og skriveproblemer hos barn og voksne 4.2: Utprøving av nye former for kulturformidling for folk i alle aldre 4.3: Gjennomføre tiltak for å utvikle det flerkulturelle biblioteket
5: Folkebibliotekene skal være en samarbeidspartner i offentlig informasjonsstrategi	5.1: Folkebiblioteket skal bli et informasjonssenter i offentlig forvaltning og en viktig aktør i kommunens øvrige informasjonsstrategi
6: Bibliotekene kan være aktive læringsarenaer for utdanningssøkende i alle aldre	6.1: Utvikle bibliotekene som læringsarenaer for livslang læring 6.2: Vektlegge kvalitetssikring og kildekritikk av nettbaserte tjenester
7: Bibliotekene i et framtidig kunnskapssamfunn må til enhver tid ha godt kvalifisert personale med høy faglig bibliotekkompetanse	7.1: Etablering av kompetanseutviklingsprogram for bibliotekansatte i fylket
8: Styrke skolebibliotekene på alle nivåer som et redskap for læring og undervisning	8.1: Utvikle grunnskolebibliotekene slik at de kan stimulere til leselyst og leseferdighet og være et pedagogisk verktøy i skolen 8.2: Utvikle bibliotekene i videregående skole som ressursentre for læring
9: Bokbussen skal være et virkemiddel for å styrke lese- og skriveevnen blant barn	9.1: Bokbusstilbudet i Oppland skal utvikles med aktive tiltak for å stimulere til økt leselyst hos barn
10: Oppland fylkesbibliotek skal være et kompetansesenter og en regional utviklingsaktør	10.1: Fylkesbiblioteket skal på ulike måter initiere bibliotekutvikling i fylket, være en koordinator og et kompetansesenter i forhold til framtidige utfordringer

STRATEGI 1: UTVIKLE "DET SØMLØSE BIBLIOTEK – REGION OPPLAND"

Tiltak 1.1: Utvikle det fysiske sømløse bibliotek

Bakgrunn:

St.meld.22 (1999-2000) Kjelder til kunnskap og oppleving vektlegger at brukerne ikke skal behøve å tenke på hva slags bibliotek de henvender seg til for å få tilfredsstilt sine bibliotekbehov. I 2002 utførte fylkesbiblioteket et forprosjekt etter oppdrag fra Statens bibliotektilsyn og Riksbibliotekjenesten. Oppdraget medførte en rapport som beskriver et "sømløst bibliotektilbud" i Oppland. Oppland fylkesbibliotek har fått kr 400 000 i statlige midler for en oppstart av prosjektet høsten 2003, utgangspunktet i søknaden er et 3-årig prosjekt. Nettverksbygging mellom forvaltningsnivåene blir en viktig del av utviklingsarbeidet.

Tiltakene er forankret i rapporten med vektlegging på den fysiske møteplassen. Prosjektet bør ses i sammenheng med regionale utviklingstiltak for øvrig og Fritt fram-prosjektet.

Mål:

Innbyggerne i Oppland skal oppleve et helhetlig bibliotektilbud på tvers av forvaltningsnivåer uavhengig av sektortilhørighet

Gjennomføring:

Utvikle "Det fysiske sømløse bibliotek":

Tiltakene er beskrevet i fylkesbibliotekets rapport i et forprosjekt, men skal diskuteres med de ulike samarbeidspartnerne. Det enkelte bibliotek skal være premissleverandør i en samarbeidsprosess med de ulike deltagerne.

- Gjennomgå lånelementene for de ulike bibliotekene
- Utarbeide felles lånekort
- Samarbeide om gode og effektive fjernlånsrutiner
- Utvikle regionale planer for samlingsoppbygging
- Opprette samarbeids- og kompetansenettverk
- Utarbeide tjenesteguide for det enkelte bibliotek
- Profilere bibliotekene helhetlig
- Vektlegge kompetanseutvikling på tvers av bibliotektyper
- Bibliotekene bør i fellesskap tilby desentraliserte møteplasser for livslang læring og imøtekomme nye behov i forbindelse med kvalitetsreformen.

Initiativet tas av: Oppland fylkesbibliotek

Samarbeidspartnere: Bibliotek på alle forvaltningsnivåer

Framdrift: Høsten 2003 – 2005

Finansiering: Staten, fylkeskommunen, fylkesbiblioteket, deltagende bibliotek

STRATEGI 1: UTVIKLE DET "SØMLØSE BIBLIOTEK - REGION OPPLAND"

Tiltak 1.2: Utvikle det virtuelle døgnåpne bibliotek - Biblioteknett Oppland

Bakgrunn:

Hovedutfordringen er å få til en samordning og samhandling mellom ulike aktører. I utviklingen av "det sømløse bibliotek - region Oppland" tilbyr det elektroniske bibliotek i tråd med det nasjonale innsatsprogrammet og lokale tilpasninger. Økt bruk av IKT i formidlingsarbeidet blir en stor utfordring for bibliotekene framover. En særlig utfordring ligger i å tilby innhold og ressurser av høy faglig kvalitet som betinger høy kompetanse hos personalet.

Mål:

Oppnå bedre utnyttelse av de totale ressurser og gi bedre tjenester til brukerne gjennom et velfungerende digitalt bibliotektilbud

Gjennomføring:

Det virtuelle døgnåpne bibliotek:

De digitale tjenestene utvikles i en dialog med de ulike bibliotekene i Oppland og i et nært samarbeid med nasjonalt utviklingsarbeid. Fylkesbibliotekets forslag til aktuelle tiltak:

- Utvikle infrastrukturen i fylket
- Utvikle felles bibliotekportal
- Arbeide for felles samkatalog - bibliotek Oppland
- Utvikle nye kunnskaps- informasjonstjenester bibliotekene imellom
- Samordne felles veiledningsfunksjoner
- Tenke bibliotek tjenester uavhengig av det fysiske bibliotek
- Alle deltakende bibliotek må gjøre sine kataloger tilgjengelig på nettet
- Etablere enkel søkefunksjon i en felles portal
- Tilgjengeliggjøre databaser
- Etablere fjernlånssystemer bibliotekene i mellom

Initiativet tas av: Oppland fylkesbibliotek

Samarbeidspartnere: Bibliotek på alle forvaltningsnivåer

Framdrift: Høsten 2003 – 2005

Finansiering: Staten, fylkeskommunen, fylkesbiblioteket, deltagende bibliotek

STRATEGI 2: UTVIKLE SAMARBEID MELLOM ARKIV, BIBLIOTEK OG MUSEUM

Tiltak 2.1: Gjennom prosjekter utvikle samarbeidet mellom arkiv, bibliotek og museum

Bakgrunn:

I tråd med St.meld.22 (1999-2000) følge opp nasjonale føringer om å utvikle samarbeidet i ABM-sektorene. Behovet for økt bruk av IKT er sterk i alle tre sektorer og en samordning av enkelte tjenester kan være aktuelt.

Museene har også fagboksamlinger som ved noen museer er organisert som bibliotek med adgang for publikum, for eksempel Maihaugen, Valdres folkemuseum og Toten økomuseum. Alle disse har regionavdelinger av Opplandsarkivet. Boksamlingene ved museene er stort sett ikke registrert digitalt. Mange av museenes boksamlinger er ikke til utlån, men de fleste har lesesal

To prosjekter i Oppland er innvilget statlige bredbåndmidler i 2002 for å samordne tjenester mellom bibliotek og museum. Lesja bibliotek ønsker med prosjektet å danne grunnlag for større samordning/utnyttning av ressursene som i dag finnes innenfor arkiv, bibliotek og museum på lokalplanet. Bibliotekprosjektet skal bidra til å styrke lokal identitet og bevisstgjøring i forhold til egen kulturbakgrunn. Prosjektets tittel: "Kildemateriell for bygdebøker - allmenn tilgang gjennom folkebibliotek."

Vestre Toten folkebibliotek er koordinator for prosjektet "Fabrikk og menneske" i et samarbeid med Toten Økomuseum og Østre Toten folkebibliotek. Bredbåndtilknytning er en forutsetning for prosjektet for å kunne koordinere den informasjonen som finnes om temaet i de ulike institusjonene.

Mål:

Etableringen av samarbeid mellom arkiv, bibliotek- og museum skal medføre at brukerne får lettere tilgang til kombinerte tjenester fra de ulike institusjonene.

Gjennomføring:

- Opprette et ABM-utvalg i Oppland for å samordne samarbeidstiltak og styrke tverrfaglig kompetanse
- Utvikle nettbaserte samarbeidsløsninger for å gjøre all dokumentasjon tilgjengelig - det sømløse bibliotek
- Opprette regionale ABM-nettverk for å kartlegge dagens tjenester med tanke på å utvikle og kombinere tjenesteområder. Tenke helhetlig i utviklingen av tilbudene ved kompetansesamarbeid, utstillinger og service.

Initiativet tas av: Oppland fylkeskommune v/ fylkesbiblioteket/kulturminnevernet

Samarbeidspartnere: Bibliotek, arkiv og museer i fylket

Framdrift: 2004 – 2008

Finansiering: Statlige utviklingsmidler, fylkeskommunale prosjektmidler og lokale egenandeler

STRATEGI 3: STYRKE OG SYNLIGGJØRE BIBLIOTEKENES ROLLE VED NETTVERKSBYGGING MED ULIKE SAMARBEIDSPARTNERE

Tiltak 3.1: Utvikle bibliotekenes tjenestetilbud i helhetlige sammenhenger med andre aktører i lokalsamfunnet.

Bakgrunn:

Bibliotekenes utvikling må ses i sammenheng med viktige samfunnsmessige utviklingstrekk for øvrig på alle forvaltningsnivåer. En må ikke se på egen utvikling isolert, men spille på ulike samarbeidspartnere innenfor utdanningssystemene, næringslivet, kulturlivet, forfatterlaget og ellers alle naturlige aktører i samfunnet. En viktig forutsetning er at bibliotekene er sikre på egne verdier og mål og kan være tydelig på formidlingen av disse.

Tidligere gjennomførte prosjekter har hatt fokus på nettverksbygging. Fylkesbiblioteket initierte prosjektet: "Ny bredbåndteknologi - bibliotekene som aktive læringsarenaer" 2000-2003. Nettverksbygging med ulike aktører var en forutsetning i gjennomføringen.

Mål:

Se bibliotekenes egne ressurser i en større helhetlig sammenheng med ulike samarbeidspartnere og koordinere tilbudene med fokus på et bedre tilbud til brukerne.

Gjennomføring:

- Kartlegge mulige samarbeidspartnere i forhold til oppgaveløsning
- Utvikle regionale modeller for hensiktsmessig samarbeid.

Initiativet tas av: Oppland fylkesbibliotek

Samarbeidspartnere: Ulike samarbeidspartnere

Framdrift: Våren 2004 – 2008

Finansiering: Statlige utviklingsmidler, fylkeskommunale prosjektmidler og lokale egenandeler

STRATEGI 3: STYRKE OG SYNLIGGJØRE BIBLIOTEKENES ROLLE VED NETTVERKSBYGGING MED ULIKE SAMARBEIDSPARTNERE

Tiltak 3.2: Tilrettelegge bibliotek tjenester for næringslivet

Bakgrunn:

I gjennomføring av kompetansereformen, kan næringslivets bibliotekbehov bli aktualisert. En brukerundersøkelse blant bedriftene i Østre Toten ble gjennomført i 2001 som følge av et samarbeid mellom Lena videregående skole, A-etat, Østre Toten folkebibliotek, Sivilforsvarets skole, Toten næringsråd (nå: Næringsrådet for Gjøvikregionen) og Oppland fylkesbibliotek. Undersøkelsen hadde fokus på behov for ulike typer informasjon, lokaler, møteplass og ulike tjenester. Det er naturlig at bibliotekene definerer sin rolle overfor næringslivet.

Mål:

Å definerer næringslivets behov for bibliotek tjenester som læringsarena og informasjonssenter og følge opp med nødvendige tiltak.

Gjennomføring:

- Utvikle tjenestetilbudet i god dialog med næringsråd og enkeltbedrifter.
- Bidra til at lokalsamfunnet skal bli mer konkurransedyktig ved å styrke folkebibliotekene som informasjonsknutepunkt også for næringslivet og som samarbeidspartnere med annen offentlig og privat virksomhet.

Initiativet tas av:	Oppland fylkesbibliotek, det enkelte bibliotek
Samarbeidspartnere:	Bibliotekene, næringsseksjoner, næringsråd og det private næringsliv
Framdrift:	2004 – 2008
Finansiering:	Fylkeskommunen, næringsseksjonen, kommunene, staten

STRATEGI 3: STYRKE OG SYNLIGGJØRE BIBLIOTEKENES ROLLE VED NETTVERKSBYGGING MED ULIKE SAMARBEIDSPARTNERE

Tiltak 3.3: Utvikle internasjonalt biblioteksamarbeid

Bakgrunn:

Med bakgrunn i fylkesbibliotekets ansvar som regional utviklingsaktør, skal fylkesbiblioteket utvikle det internasjonale engasjement i biblioteksaker. Dette med utgangspunkt i vedtak gjort av fylkesutvalget 27.05.03 for Oppland fylkeskommune om internasjonalt samarbeid. Egen samarbeidsavtale med Valmiera i Latvia og Oppland fylkeskommune har fokus på innsatsområder innenfor blant annet kultur, og biblioteksamarbeid bør inngå i dette nettverket. Fylkesbibliotekets internasjonale samarbeid forankres i fylkeskommunens øvrige arbeid i EØS/EU-relaterte nettverk. Internasjonale muligheter gjennom et biblioteksamarbeid utvikles i samsvar med fylkeskommunens internasjonaliseringsprogram.

Mål:

Bidra til at Opplands befolkning skal bli bedre i stand til å møte internasjonale utfordringer og muligheter gjennom et biblioteksamarbeid

Gjennomføring:

- Øke fylkesbibliotekets egen kompetanse for å bistå folkebibliotekene og befolkningen generelt ved å etablere kontakter over landegrensene og øke forståelsen for fremmede kulturer.
- Utvikle et bredt, kontaktskapende samarbeid med utvalgte utenlandske regioner, herunder høste erfaringer og utfordringer i internasjonalt samarbeid.
- Delta aktivt i ulike EØS/EU-relaterte nettverk og søke deltagelse i InterRegprosjekter der det er hensiktsmessig for bibliotekene.
- Delta sammen med andre fylkeskommuner i internasjonalt samarbeid.

Initiativet tas av: Oppland fylkesbibliotek

Samarbeidspartnere: Fylkeskommunens øvrige aktører og bibliotekene på ulike forvaltningsnivåer.

Framdrift: Våren 2004 – 2008

Finansiering: Oppland fylkeskommune og egenandeler fra deltagende bibliotek

STRATEGI 4: FOLKEBIBLIOTEKENE SKAL VÆRE LOKALE, KULTURELLE MØTEPLASSER

Tiltak 4.1: Folkebibliotekene skal fremme litteraturinteressen og iverksette aktiviteter for å motvirke lese- og skriveproblemer hos barn og voksne

Bakgrunn:

Reglement for folkebibliotek - veiledende retningslinjer, vektlegger folkebibliotekenes viktige rolle i å formidle skjønnlitterære og faglitterære bøker. De skal legge vekt på kvalitet og drive aktiv veiledning og informasjon med mulighet for personlig utvikling og kulturell opplevelse.

En rekke nasjonale og internasjonale undersøkelser har vist at norske elevers leseferdighet ikke er på et ønsket nivå (bl.a. PISA, og PIRLS-rapportene). Samtidig er det dokumentert at norske barn leser mindre enn de gjør i land det er naturlig for Norge å sammenligne seg med.

Utdannings- og forskningsdepartementet har utgitt en egen tiltaksplan: "Gi rom for lesing! Strategi for stimulering av lese lyst og leseferdighet 2003-2007." Planen vektlegger lese lyst, leseferdighet og kunnskaps glede og setter også fokus på folkebibliotekenes rolle som formidlere av lese lyst i lokalsamfunnet.

Mål:

Folkebibliotekene skal iverksette tiltak som stimulerer til lese lyst, leseferdighet og kunnskaps glede for alle i lokalsamfunnet

Gjennomføring:

- Arbeide med litteraturformidling til voksne
- Bibliotekene utvikler samarbeid innenfor "den kulturelle skolesekken"
- Videreutvikle samarbeidet mellom folkebibliotekene og bokbussen i fylket
- Folkebibliotekene utvikler samarbeidet med skolene
- Arrangere kurs/kompetanseheving for ansatte i bibliotekene
- Utarbeide nettsider for barn/ungdom på Biblioteknett Oppland
- Arrangere ulike skrive- og lesestimuleringstiltak, litteratur- og kulturarrangement

Initiativet tas av:	Oppland fylkesbibliotek, det enkelte folkebibliotek
Samarbeidspartnere:	Folkebibliotekene, fylkesbiblioteket, kulturformidlingen i Oppland, skolene, Statens utdanningskontor
Framdrift:	2004 – 2008
Finansiering:	Fylkeskommunen, fylkesbiblioteket, folkebibliotekene

STRATEGI 4: FOLKEBIBLIOTEKENE SKAL VÆRE LOKALE, KULTURELLE MØTEPLASSER

Tiltak 4.2: Utpøving av nye former for litteratur- og kulturformidling

Bakgrunn:

På nasjonalt plan vektlegges det å gi barn og unge kulturelle opplevelser av god kvalitet gjennom "Den kulturelle skolesekken". Kulturformidlingen i Oppland har tatt tak i og realisert planen. Litteraturformidling er en vesentlig del av ordningen, og det er viktig at folkebibliotekene blir involvert som en aktiv samarbeidspartner når prosjektet realiseres ute i kommunene. Fylkesbiblioteket bør spille en viktig rolle når det gjelder å sikre bibliotekene og litteraturen sin plass.

Gjennom prosjektet "Ungdom, eldre og IT" gjennomført av fylkesbiblioteket i samarbeid med 6 kommuner i fylket, vektla en opplæring av pensjonister på PC og internett. "Lærerne" ble rekruttert med ungdomsskoleelever. Mål for prosjektet, i tillegg til møte med ny teknologi, var biblioteket som møteplass på tvers av generasjoner. Ny teknologi kan være utgangspunkt for å tenke nye tiltak.

Folkebibliotekene kan innenfor ulike tema initiere aktiviteter på tvers av generasjoner. Bibliotek i Oppland har prosjekt der de bruker ungdom til å digitalisere gammelt bildemateriale, her trengs kunnskapsoverføring fra de eldre.

Under strategi 2 vektlegges samarbeid med arkiv- og museumssektoren som kan gi nye muligheter også for folkebibliotekene i kulturformidlingssammenheng.

Mål:

Innbyggerne i Oppland skal kunne oppleve sitt lokale folkebibliotek som en interessant møtearena med fokus på litteratur- og kulturopplevelser og som en læringsarena

Gjennomføring:

- Folkebibliotekene skal være en aktiv samarbeidspartner på litteraturformidlingen i "Den kulturelle skolesekken".
- Opprette planleggingsgrupper bestående av ungdom som kan delta i utviklingen av folkebibliotekene som møteplass.
- Utvikle biblioteket som en arena for det frie ord, diskusjonsgrupper
- Lage utstillinger og drive formidling av ulike kulturformer
- I naturlig faglige sammenhenger, opprette grupper på tvers av generasjoner

Initiativet tas av: Oppland fylkesbibliotek, folkebibliotekene

Samarbeidspartnere: Fagenhet for kultur, kulturminnevernet i fylkeskommunen og ulike kulturinstitusjoner i kommunene. Frivillige lag og foreninger.

Framdrift: 2004 – 2008

Finansiering: Statlige midler, Oppland fylkeskommune, fylkesbiblioteket, ulike deltagere.

STRATEGI 4: FOLKEBIBLIOTEKENE SKAL VÆRE LOKALE KULTURELLE MØTEPLASSER

Tiltak 4.3: Gjennomføre tiltak for å utvikle det flerkulturelle biblioteket

Bakgrunn:

3 % av Opplands befolkning har innvandrerbakgrunn. Folkebiblioteket er ett av de første offentlige stedene de oppsøker, både barn og voksne.

Årsaken kan være at tilbudene er gratis og bibliotekene har internetttilgang. De kan lese egne aviser og bruke e-mail for å kommunisere med kjente over hele verden, dessuten har de et sted å treffes. Folkebibliotekene kan bestille den utenlandske litteraturen de trenger fra Deichmann.

Knjigi na čitatarni	Slovenské knihy
Books in English	Knjige v slovenščini
کتابخانه فارسی	Libros en español
Livres en français	
Suomalaisia kirjoja	தமிழ்-கருவிகள்
EVANKKA BIBLIA	Knihy v češtině
हिन्दी की पुस्तकें	Türkçe kitaplar
Libri in italiano	Bücher auf deutsch
Prtükên kurdî	Magyar nyelvű könyvek

Folkebibliotekene har stor kunnskapsmessig og sosial betydning for folk med innvandrerbakgrunn. Hvordan en skal tilrettelegge på en best mulig måte blir behandlet i boka "Mangfoldighedenes biblioteker" skrevet av Ågot Berger.

Mål:

Folkebibliotekene må utvikles til å bli flerkulturelle møteplasser der tjenestetilbudet er tilpasset folk med innvandrerbakgrunn.

Gjennomføring:

- Kartlegge ulike bibliotekbehov
- Utvikle tilbudene i en nær dialog med innvandrersorganisasjonene og brukerne selv
- Bevisstgjøre på å utvikle bibliotekene til flerkulturelle møteplasser

Initiativet tas av: Oppland fylkesbibliotek

Samarbeidspartnere: Folkebibliotekene i Oppland

Framdrift: Våren 2004 – 2008

Finansiering: Staten, fylkeskommunen

STRATEGI 5: FOLKEBIBLIOTEKENE SKAL VÆRE EN SAMARBEIDSPARTNER I OFFENTLIG INFORMASJONSSTRATEGI

Tiltak 5.1: Folkebiblioteket skal være en arena for formidling av informasjon i offentlig virksomhet og bør inngå i kommunenes informasjonsstrategi

Bakgrunn:

ABM-meldinga (St.meld.1999-2000) gir signal om at en vil åpne for en høyere prioritering av offentlig informasjonsformidling i folkebibliotekene. Blant annet tok departementet opp at folkebibliotekene bør kunne starte informasjonstjenester til lokalt næringsliv og andre brukergrupper. For folkebibliotekene byr informasjonsformidling på 2000-tallet på store muligheter og tilsvarende utfordringer. Etter brev fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet i mars 2001, har mange kommuner bygd opp egne servicekontorer. Ny informasjonsteknologi, det virtuelle samfunn, åpner for døgnåpne tjenester. I en del kommuner, også i Oppland, har en vurdert folkebibliotekene som en viktig ressurs i utviklingen av bedre offentlige informasjonstjenester. Folkebibliotekets personale sitter på en verdifull kompetanse på informasjonsformidling som bør vurderes i denne sammenhengen. Offentlig informasjon har vært en av de solide bærebjelkene i folkebibliotekdriften, det må bli tydelig hvilken rolle folkebiblioteket i den enkelte kommune skal ha i denne sammenhengen i et framtidig informasjonssamfunn. Bibliotekene må inngå som en viktig aktør i kommunenes øvrige informasjonsstrategi.

Mål:

Innbyggerne i Oppland skal oppleve en helhetlig, offentlig informasjonstjeneste med folkebiblioteket som en arena og viktig samarbeidspartner i offentlig informasjonsformidling.

Gjennomføring:

- Kartlegge offentlige informasjonstjenester i kommunene
- Tydeliggjøre hvilken rolle folkebiblioteket kan ha i en samlet, kommunal informasjonsstrategi.
- Utvikle modeller for offentlige servicetjenester i en helhetlig sammenheng.
- Fylkesbiblioteket initierer en prosess på rolleavklaringer for folkebibliotekene i denne sammenhengen.

Initiativet tas av: Oppland fylkesbibliotek

Samarbeidspartnere: Fylkeskommunen, fylkesbiblioteket, folkebibliotekene, kommuneadministrasjonene og andre offentlige instanser

Framdrift: Våren 2004 – 2008

Finansiering: Fylkesbiblioteket, folkebibliotekene, kommuneadministrasjonene og andre samarbeidspartnere

STRATEGI 6: BIBLIOTEKENE KAN VÆRE AKTIVE LÆRINGSARENAER FOR UTDANNINGSSØKENDE I ALLE ALDRE

Tiltak 6.1: Utvikle bibliotekene som læringsarenaer for livslang læring

Bakgrunn:

Kompetansereformen krever fleksible læringsarenaer der folkebibliotekene, i samarbeid med andre aktører, må definere sin rolle. Fylkesplan for Oppland gir utfordringer som å stimulere til økt kunnskap i Opplandssamfunnet, fornyelse i offentlig sektor og øke samhandlingen mellom offentlig og privat sektor og frivillige organisasjoner. St.melding nr.22 om arkiv, bibliotek og museum slår fast at en av folkebibliotekenes viktigste oppgaver framover er knyttet til livslang læring, det vil si voksenopplæring, etter- og videreutdanning. Fokus må være å gi gode og helhetlige tilbud. Folkebibliotekenes rolle skal videreutvikles som informasjons- og kunnskapsbaser ved blant annet nettverksbygging med ulike opplæringstilbydere og næringslivet.

Bruk av ny teknologi i utdanningssammenheng gir bibliotekene helt nye utfordringer. I et prosjekt i regi av Oppland fylkesbibliotek, har bibliotekene i Sør-Aurdal, Østre Toten, Gjøvik, Sel og Lom fått tildelt bredbånd og moderne teknologisk utstyr. Nye tjenester i forbindelse med livslang læring er blitt utviklet, blant annet i samarbeid med Høgskolen på Gjøvik. Dette prosjektet har gitt publikum mulighet til å bruke biblioteket som studiesenter og møteplass for fleksibel og tilpasset læring. Andre bibliotek har også tatt nye roller som læringsarenaer i samarbeid med andre aktører, det er Skjåk og Lillehammer bibliotek. Utviklingen av bibliotekene som læringsarenaer er en kontinuerlig prosess i samspill med andre.

Mål:

Innbyggerne i Oppland skal oppleve bibliotekene som fleksible læringsarenaer og møteplasser i forhold til egen kompetanseutvikling

Gjennomføring:

Folkebibliotekene må:

- Innta en aktiv rolle i forhold til ulike samarbeidspartnere
- Bidra til utvikling av bibliotekene som verksted for etter- og videreutdanning
- Etablere lokale nettverksgrupper mellom folkebibliotekene, ulike utdanningstilbydere og næringslivet i gjennomføring av kvalitetsreformen
- Etablere nye nettbaserte tjenester og stimulere utviklingen ved å ta i bruk multimediaserte læremidler, informasjons- og kunnskapsbaser over bredbåndnettet

Initiativet tas av: Oppland fylkesbibliotek

Samarbeidspartnere: Bibliotekene i alle kommunene i Oppland

Framdrift: 2004 – 2008

Finansiering: Oppland fylkeskommune og andre samarbeidspartnere

STRATEGI 6: BIBLIOTEKENE KAN VÆRE AKTIVE LÆRINGSARENAER FOR UTDANNINGSSØKENDE I ALLE ALDRE

Tiltak 6.2: Vektlegge kvalitetssikring og kildekritikk av nettbaserte tjenester

Bakgrunn:

Elektroniske medier er blitt en viktig informasjonskilde i et moderne bibliotek. Nye nettbaserte tjenester gir brukerne store utfordringer i å kvalitetssikre informasjon og kilder. Bibliotekansatte bør ta en aktiv rolle som pedagogiske veiledere og utvikle nettbaserte løsninger som ivaretar kvalitetssikring av elektronisk informasjon. I utviklingen av bibliotekene som læringsarenaer, bør dette være et fokusområde. Utdanningsinstitusjonene og bibliotekene møter den samme utfordringen på dette området og bør samarbeide i utviklingen av elektroniske tjenester.

Mål:

Brukerne skal sikres et kvalitativt godt tilbud av elektroniske tjenester

Gjennomføring:

- Samarbeide med skolene
- Utvikle gode lenkesamlinger
- Vektlegge bibliotekansattes kompetanse som pedagogiske veiledere
- Utarbeide kriterier for kvalitetssikring av kildemateriale

Initiativet tas av: Oppland fylkesbibliotek

Samarbeidspartnere: Bibliotekene og skoleverket

Framdrift: 2004 – 2008

Finansiering: Egenfinansiering

Sykepleierstudenter i biblioteket
Foto: Sør-Aurdal folkebibliotek

STRATEGI 7: BIBLIOTEKENE MÅ TIL ENHVER TID HA GODT KVALIFISERT PERSONALE MED HØY FAGLIG BIBLIOTEKKOMPETANSE

Tiltak 7.1: Etablering av kompetanseutviklingsprogram for bibliotekansatte i fylket

Bakgrunn:

For at bibliotekene skal bli kraftsentra i ulike sammenhenger, blir bibliotekansattes kompetanse avgjørende.

I tråd med bibliotekloven skal fylkesbiblioteket arrangere faglige møter og kurs. St.meld.22 (ABM-meldinga) vektlegger også fylkesbibliotekets rolle i denne sammenhengen.

Oppland fylkesbibliotek arrangerer hvert år mange møter og kurs. Bibliotekene får nye utfordringer som krever spesiell kompetanse. Enkelte aktiviteter kan komme til å kreve faglig spisskompetanse som ikke ligger inne i vanlig bibliotekarutdanning til enhver tid. Flere bibliotekansatte i Oppland har deltatt på et 10 vekttallskurs i pedagogikk ved Høgskolen i Bergen for å kunne være pedagogiske veiledere i bibliotekfaglige sammenhenger. Denne utdanninga er sett i sammenheng med at bibliotekene skal være aktive læringsarenaer i forbindelse med livslang læring.

Mål:

Innbyggerne skal møte et bibliotekpersonale med høy faglig kompetanse som yter kvalitativ god service

Gjennomføring:

- Kartlegge bibliotekansattes kompetansebehov kontinuerlig i forhold til nye utfordringer
- Utvikle et årlig kompetanseutviklingsprogram
- Vektlegge lederkompetanse i en tid med store krav til omstilling
- Fylkesbiblioteket samarbeider med ulike utdanningstilbydere og tilrettelegger spesielle kurs for bibliotekansatte
- Fylkesbiblioteket overfører nasjonal kompetanse i regionale og kommunale sammenhenger
- Ha fokus på nødvendig IKT-kompetanse til enhver tid
- Bygge opp kompetanse på litteraturformidling

Initiativet tas av: Oppland fylkesbibliotek

Samarbeidspartnere: Utdanningsinstitusjoner nasjonalt/regionalt

Framdrift: 2004 – 2008

Finansiering: Fylkesbiblioteket, egenandeler

STRATEGI 8: STYRKE SKOLEBIBLIOTEKENE PÅ ALLE NIVÅER SOM ET REDSKAP FOR LÆRING OG UNDERVISNING

Tiltak 8.1: Utvikle grunnskolebibliotekene slik at de kan stimulere til leselyst og leseferdighet og være et pedagogisk verktøy i skolen

Bakgrunn:

Forskrift til Opplæringsloven § 21 presiserer at skolene skal ha skolebibliotek, dersom ikke tilgangen til skolebibliotek er sikret gjennom samarbeid med andre bibliotek. Lov om folkebibliotek § 6: "Det skal være et organisert samarbeid mellom folkebiblioteket og de kommunale skolebibliotekene."

En rekke nasjonale og internasjonale undersøkelser har vist at norske elevers leseferdigheter ikke er på et ønsket nivå. Samtidig er det dokumentert at norske barn og unge leser mindre enn de gjør i land det er naturlig for Norge å sammenligne seg med. Særlig er gutters mangel på lesing bekymringsfull. I denne sammenheng har Utdannings- og forskningsdepartementet prioritert satsing på lesing gjennom den videre budsjettplanleggingen i en 5-årsperiode. Dette gjøres gjennom en tiltaksplan "Gi rom for lesing!" Strategi for stimulering av leselyst og leseferdighet 2003-2007.

I planen vektlegges det at skolebiblioteket er en annerledes kultur- og kunnskapsarena enn klasserommet. Dette gir muligheter til å skape nye møter mellom elever, lærere, ledelse og skolebibliotekar på tvers av klassetrinn og profesjoner.

Skolebibliotekene skal være en integrert del av den daglige skolehverdagen.

Mål:

Styrke elevenes leseferdigheter og motivasjon for lesing

Gjennomføring:

Strategien i Utdannings- og forskningsdepartementets tiltaksplan:

- Styrke lærernes kompetanse i leseopplæring og bruk av skolebibliotek
- Motivere barn, unge og voksne til å gi mer rom for lesing i barnehage, skole hjem og fritid
- Øke bevisstheten om lesing som grunnlag for annen læring, kulturell kompetanse, livskvalitet, deltakelse i arbeidslivet og et demokratisk samfunn
- Styrke lærernes kompetanse om ny og aktuell barnelitteratur
- Stimulere til formidling av litteratur

Strategien ses i sammenheng med ulike samarbeidstiltak mellom skole/folkebibliotek

Initiativet tas av: Oppland fylkesbibliotek / Statens utdanningskontor

Samarbeidspartnere: Skolebibliotekene og folkebibliotekene

Framdrift: 2004 – 2008

Finansiering: Statlige, fylkeskommunale og kommunale midler

STRATEGI 8: STYRKE SKOLEBIBLIOTEKENE PÅ ALLE NIVÅER SOM ET REDSKAP FOR LÆRING OG UNDERVISNING

Tiltak 8.2: Utvikle bibliotekene i den videregående skole som ressursentre for læring

Bakgrunn:

Reform 94 har klare mål for utviklingen av skolebibliotekene i den videregående skolen. I England og USA kalles skolebibliotekene for "Learning resource Centres" eller "Learning centres". Dette er betegnelser som tydeliggjør bibliotekets posisjon i læringsssammenheng. I 1998 fikk bibliotekene i de videregående skolene i Oppland en egen utviklingsplan: "Håndbok i utvikling av skolebibliotekene" som et arbeidsdokument for videre arbeid.

Elevers bruk og opplevelser av skolebiblioteket er beskrevet i boken som bygger på et prosjekt: "Et sted å lære eller et sted å være?" av Elisabeth Tallaksen Rafste. En forutsetning for å imøtekomme elevenes bibliotekbehov, er et nært samspill mellom skole/folkebibliotekene i regionen.

Oppland fylkesbibliotek har for høsten 2003 fått tildelt statlige midler for å gjennomføre prosjektet: "Det sømløse bibliotek - region Oppland". Prosjektet har sitt utgangspunkt i statlige føringer i St.meld.22 om arkiv, bibliotek og museum. Det handler om å se bibliotektilbudene i en region som en helhet på tvers av forvaltningsnivåer. Skoleelever og andre brukere skal oppleve å møte ett bibliotek uavhengig av kommune eller annen institusjonseier. Kvalitetsutvalgets føringer legges til grunn for utvikling av skolebibliotekene

Mål:

Elevene i den videregående skolen skal oppleve skolebibliotekene som et ressursenter i ansvaret for egen læring

Gjennomføring:

Utviklingen av skolebibliotekene i videregående skole må skje i samarbeid med andre bibliotektilbud i regionen.

Rullering av "Håndbok i utvikling av skolebibliotekene" (1998) med vektlegging på:

- Utvikling av bibliotekene til aktive læringsentra
- Å utvikle bibliotekene til aktive støttespillere i undervisningen
- Skolebibliotekene må endre seg i takt med reformene i skolen og samfunnsendringer for øvrig
- Skolebibliotekene må bli en motivasjonsfaktor i pedagogisk sammenheng og i elevenes ansvar for egen læring
- Styrke elevenes leseferdighet og motivasjon for lesing

Initiativet tas av: Fylkesopplæringsjefen / Oppland fylkesbibliotek

Samarbeidspartnere: Alle andre typer bibliotek i regionen

Framdrift: 2004 – 2008

Finansiering: Statlige prosjektmidler, Oppland fylkeskommune

STRATEGI 9: BOKBUSSEN SOM ET VIRKEMIDDEL FOR Å STYRKE LESE- OG SKRIVEEVNEN HOS BARN

Tiltak 9.1: Bokbusstilbudet i Oppland skal utvikles med aktive tiltak innenfor litteraturformidling for å stimulere til økt leselyst hos barn

Bakgrunn:

Fylkesbiblioteket startet et prosjekt med Bokbuss i Oppland i 1993 med statlige tilskudd. Vedtak i hovedutvalg for næring og kultur 15.01.01: "Hovedutvalget gir sin tilslutning til at det iverksettes fast drift av bokbuss i Oppland i den form som er skissert i saksframlegget. Fast drift av bokbuss i Oppland er betinget av at:

- o Nåværende bokbuss tilfredsstillende kjøretøysforholdene.
- o Kommunenes andel må, slik det er beskrevet i saksframlegget, sikre et nødvendig økonomisk grunnlag for drift i tråd med fylkeskommunens økonomiske vilkår.

Endringer i disse betingelsene må medføre ny behandling i hovedutvalget."

Mål for bokbussen har vært lesestimuleringstiltak for barn. Aktiviteter for 2002, se s.16.

Fylkesbiblioteket innehar en barneboksamling på 17 000 bøker på grunn av lovpålagt fjernlånsvirksomhet, som brukes aktivt i litteraturformidling på bokbussen. Med bakgrunn i leseundersøkelser foretatt siste årene (PISA-undersøkelsen) som viser at unge har dårligere leseevne, er bokbusstilbudet et viktig tiltak for å motvirke denne utviklingen. Fylkesbibliotekets bokbusstilbud skal være et supplement til kommunenes ordinære bibliotekvirksomhet og den skal være en nettverksbygger mellom fylkesbiblioteket, folkebibliotekene og skolene og medvirke til et helhetlig bibliotektilbud til barn og unge.

Mål:

Bokbussen skal være et virkemiddel for å stimulere til økt leselyst og til å styrke lese- og skriveevnen hos barn

Gjennomføring:

- o Fylkesbibliotekets bokbusstilbud utvikles som et viktig supplement til Kulturformidling i Oppland og Den kulturelle skolesekken
- o Fylkesbibliotekets ressurser på bøker og litteraturkompetanse skal anvendes til ulike utviklingstiltak på bokbussen for å stimulere til økt leselyst
- o Bokbussen brukes aktivt for å stimulere til interkommunal samhandling og til å utvikle samarbeidet mellom skolene og folkebibliotekene
- o Fylkesbiblioteket vurderer løpende bokbussens anvendelsesområder innenfor litteratur i formidlingssammenheng
- o Fylkesbiblioteket evaluerer årlig utnyttelse av bokbusstilbudet opp mot ressursbruken

Ansvar: Oppland fylkesbibliotek

Samarbeidspartnere: Folkebibliotekene og skolene i fylket

Framdrift: Våren 2004 – 2008

Finansiering: Oppland fylkesbibliotek / kommunene ved folkebibliotekene og skolene

STRATEGI 10: OPPLAND FYLKESBIBLIOTEK SKAL VÆRE EN REGIONAL UTVIKLINGSAKTØR

Tiltak 10.1: Fylkesbiblioteket skal på ulike måter initiere bibliotekutvikling i fylket, være en koordinator og et kompetansesenter i forhold til framtidige utfordringer

Bakgrunn:

Fylkesbibliotekets virksomhet er forankret i Lov om folkebibliotek. Fjernlånsvirksomhet og ulike veiledningstjenester inngår i tjenestene, samt bistå statlige myndigheter ved utredning og planlegging. Fylkesbiblioteket inngår i fylkeskommunens øvrige virksomhet med en overordnet målsetting om å være en regional utviklingsaktør.

Strategien er:

- Å synliggjøre bibliotekene som en ressurs og viktig samarbeidspartner i forhold til andre aktører på de ulike forvaltningsnivåene
- Å være en koordinator og nettverksbygger for bibliotekene i forhold til ulike samarbeidspartnere
- Til enhver tid inneha høy bibliotekkompetanse
- Å legge brukernes forventninger og behov til grunn for framtidige bibliotek tjenester

Fylkesbiblioteket tufter sitt arbeid på følgende grunnverdier:

- Nyskapning gjennom samarbeid
- Ansvar for helheten
- Åpenhet

Mål:

Samarbeidspartnerne skal oppleve fylkesbiblioteket som bærekraftig, som løsnings- og resultatorientert og en partner med høy kvalitet på tjenestene

Gjennomføring:

- Skal initiere bibliotekutvikling i fylket ved å kombinere nasjonale føringer med kommunenes uttrykte utviklingsbehov
- Bidra til helhet og samarbeid på tvers - faglig og administrativt
- Skal være nytenkende, initierende, mulighetssøkende og skapende
- Skal være tydelig og vise vilje til prioriteringer
- Skal være kommuniserende - dialog som arbeidsform
- Drive kompetanseutvikling i forhold til nye utfordringer
- Ta ansvar for gjennomføring av prosjekter, samordne og organisere fellestiltak
- Være et kompetansesenter for de lokale bibliotekene

Ansvarlig: Oppland fylkesbibliotek

Samarbeidspartnere: Kommunene og ulike samarbeidspartnere i forhold til oppgaveløsning

Framdrift: Høsten 2003 – 2008

Finansiering: Oppland fylkeskommune, fylkesbiblioteket

9 LITTERATURLISTE

Audunson, Ragnar Andreas (red) og Niels Windfeld Lund (red) (2001) Det siviliserte informasjonssamfunn: folkebibliotekenes rolle ved inngangen til en digital tid. Bergen, Fagbokforlaget

Naisbitt, John (1994) Global paradox : the bigger the world economy, the more powerful its smallest players. London, Nichola Brealy

Andersson, Marianne og Dorte Skot-Hansen (1994) Det lokale bibliotek : avvikling eller utvikling. København, Udviklingscenteret for folkeoplysning og voksenundervisning

Berger, Ågot (2001) Mangfoldighedens biblioteker : flersproglig biblioteksbetjening i Danmark. Kbh., Bibliotekarforbundet

Rafste, Elisabeth Tallaksen (2001) Et sted å lære eller et sted å være? : en case-studie av elevers bruk og opplevelse av skolebiblioteket. Oslo, Unipub

PISA (internett) Tilgjengelig fra:

<http://www.ils.uio.no/forskning/pisa/dokumenter.html> (oversikt over dokumenter)

<http://www1.oecd.org/publications/e-book/9601141e.pdf> (komplett internasjonal rapport fra OECD)

PIRLS (internett) Tilgjengelig fra:

<http://www.ls.no/sak.asp?NewsID=226> (Norsk pressemelding med dokumentoversikt)

http://www.ls.no/doks/2003-3-12_267.pdf (Norsk rapport)

http://timss.bc.edu/pirls2001i/PIRLS2001_Pubs_IR.html (Internasjonal rapport)

Lov om folkebibliotek (internett) Tilgjengelig fra:

<http://www.lovdatab.no/all/nl-19851220-108.html>

Gi rom for lesing! Strategi for stimulering av lese lyst og leseferdighet 2003 –2007

(internett) Tilgjengelig fra:

<http://odin.dep.no/ufd/norsk/publ/handlingsplaner/045071-220011/index-dok000-b-n-a.html>

Et nytt løft. Fylkesbiblioteket - revitalisert, ikke utrangert! En utredning om fylkesbibliotekets rolle i framtida (Statens bibliotektilsyn 2002) (internett) Tilgjengelig fra:

<http://www.abm-utvikling.no/publisert/andre/fylkesrapport.pdf>

Norsk digitalt bibliotek (internett) Tilgjengelig fra:

<http://www.abm-utvikling.no/prosjekter/Bibliotek/digbib/index.html>

St.meld. nr. 22 (1999-2000) Kjelder til kunnskap og oppleving. Om arkiv, bibliotek og museum i ei IKT-tid og om bygningsmessige rammevilkår på kulturområdet (internett) Tilgjengelig fra:

<http://odin.dep.no/kkd/norsk/publ/stmeld/018005-044002/index-dok000-b-n-a.html>

St.meld. nr. 31 (2000-2001) Kommune, fylke, stat - en bedre oppgavefordeling (internett)
Tilgjengelig fra:

<http://odin.dep.no/krd/norsk/publ/stmeld/016001-040007/index-dok000-b-n-a.html>

St.meld. nr. 27 (2000-2001) Gjør din plikt - Krev din rett Kvalitetsreform av høyere utdanning (internett) Tilgjengelig fra:

<http://odin.dep.no/ufd/norsk/publ/stmeld/014001-040004/index-dok000-b-n-a.html>

St.meld. nr. 42 (1997-1998) Kompetansereformen (internett) Tilgjengelig fra:

<http://odin.dep.no/ufd/norsk/publ/stmeld/014005-040017/index-dok000-b-n-a.html>

St.meld. nr. 29 (1994-1995) Om prinsipper og retningslinjer for 10-årig grunnskole - ny læreplan (internett) Tilgjengelig fra:

<http://odin.dep.no/ufd/norsk/publ/stmeld/014005-040001/index-dok000-b-n-a.html>

Statistikk fra folkebibliotek (internett) tilgjengelig fra:

<http://www.abm-utvikling.no/prosjekter/Bibliotek/Folkebibliotek/statistikk/index.html>

Statistikk fra fagbibliotek (internett) tilgjengelig fra:

<http://www.abm-utvikling.no/prosjekter/Bibliotek/Fagbibliotek/statistikk/Fag-stat.htm>

10 VEDLEGG

10.1 Planprosessen

Følgende møter og konferanser har vært holdt i tilknytning til planprosessen:

- Oppstartskonferanse på Maihaugen på Lillehammer den 7. juni 2001. 40 deltakere, biblioteksjefer og bibliotekarer i folkebibliotek, bibliotekarer fra videregående skoler, kultur-/oppvekstsjefer og -konsulenter, samt representanter fra museumssektoren og fra høgskolene. Konferansen fokuserte på forskjellige endringer knyttet til folkebibliotek.
- Dagmøter i tre ulike "referansegrupper":
 - Folkebibliotek
 - Videregåendes skoler
 - Museene og Opplandsarkivet
- Tidspunkt: ukene 45 og 46 høsten 2001 på Honne konferansesenter på Biri. Her ble det fokusert på utfordringer for biblioteksektoren, og på hva som bør prioriteres i bibliotekplanen.
- Tre regionale møter for representanter fra folkebibliotekene og videregående skoles bibliotek i april 2002. I alt 31 personer deltok.
- Konferansen "Bibliotekutvikling i et ABM-perspektiv" den 30. mai 2002 på Lillehammer. Her deltok som innledere blant annet Aud Folkestad, leder av fylkeskulturutvalget i Møre og Romsdal, Ola T. Lånke, stortingsrepresentant og medlem i Familie-, kultur- og administrasjonskomitéen og Ågot Gammersvik, direktør på Maihaugen. 40 deltakere.
- Møter i prosjektgruppen
- Høringsrunde
Det ble mottatt innspill fra:
 - Dovre kommune
 - Kommunene i Nord-Aurdal, Sør-Aurdal, Etnedal, Øystre Slidre, Vestre Slidre, Vang og Valdres videregående skule (felles uttalelse)
 - Nord-Fron kommune
 - Sel kommune
 - Vestre Toten kommune
 - Vågå kommune
 - Østre Toten kommune
 - Skolebibliotekarene i de videregående skolene i Oppland
 - Samnemda for museene i Oppland
 - Økomuseet på Kapp

Lov om folkebibliotek

Lov om folkebibliotek.

Jfr. lov 29 mai 1987 nr. 23. - Jfr. *tidligere* lover 16 mai 1935 nr. 1, 12 des 1947 nr. 12, 18 juni 1971 nr. 80.

Kapittel I. Folkebibliotekenes formål og virksomhet.

§ 1. Målsetting

Folkebibliotekene skal ha til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet gjennom informasjonsformidling og ved å stille bøker og annet egnet materiale gratis til disposisjon for alle som bor i landet.

Det enkelte bibliotek skal i sine tilbud til barn og voksne legge vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet.

Virksomheten skal være utadrettet, og tilbudene skal gjøres kjent.

Folkebibliotekene er ledd i et nasjonalt biblioteksystem.

§ 2. Lovens virkeområde

Loven gjelder for den offentlige folkebibliotekvirksomheten, herunder de lokale folkebibliotekene som kommunen har ansvaret for (lovens kap. II), fylkesbibliotekene som fylkeskommunen har ansvar for (lovens kap. III), og sentrale bibliotek- og veiledningstjenester som staten har ansvaret for (lovens kap. IV).

Folkebibliotekvirksomheten omfatter også bibliotek tjenester for pasienter i sykehus og helseinstitusjoner og andre som har spesielle vansker med å bruke biblioteket.

§ 3. Lånesamarbeid, registrering m.v.

Bibliotekene skal følge felles regler om lånesamarbeid og registrering, og for utarbeidelse av statistikk og årsmeldinger. Departementet kan gi nærmere forskrifter.

Kapittel II. Kommunale folkebibliotek.

§ 4. Generelt

Til formål nevnt i kapittel I skal alle kommuner ha et folkebibliotek.

Folkebiblioteket kan drives av kommunen alene, eller i helt eller delvis driftsfellesskap med annen kommune, fylkeskommunen eller statlig institusjon. Departementet kan gjøre unntak fra første ledd for forsøksvirksomhet.

Kommunen fastsetter reglement for folkebiblioteket på grunnlag av veiledende retningslinjer som departementet gir for bibliotekdriften.

Endret ved lover 11 juni 1993 nr. 85, 4 juli 2003 nr. 82 (i kraft 1 aug 2003 iflg. res. 4 juli 2003 nr. 898).

§ 5. Personale

Alle kommuner skal ha fagutdannet biblioteksjef.

Departementet kan dispensere fra bestemmelsen i denne paragraf og gir nærmere forskrifter om kvalifikasjonskrav og overgangsordninger.

§ 6. Samarbeid med skoler

Det skal være et organisert samarbeid mellom folkebiblioteket og de kommunale skolebibliotekene.

Departementet gir veiledende retningslinjer for slikt samarbeid.

Endret ved lov 10 jan 1997 nr. 7 (i kraft 1 mars 1997 iflg. res. 10 jan 1997).

§ 7. (Opphevet ved lov 11 juni 1993 nr. 85.)

Kapittel III. Fylkesbibliotek.

§ 8. Generelt

Til formål på fylkeskommunalt nivå nevnt i kap. I skal alle fylkeskommuner ha et fylkesbibliotek ledet av en fagutdannet biblioteksjef. Departementet kan for forsøksvirksomhet gjøre unntak fra kravet om at alle fylkeskommuner skal ha et fylkesbibliotek.

Fylkeskommunen fastsetter reglement for fylkesbiblioteket på grunnlag av veiledende retningslinjer som departementet gir for bibliotekdriften.

Endret ved lover 11 juni 1993 nr. 85, 4 juli 2003 nr. 82 (i kraft 1 aug 2003 iflg. res. 4 juli 2003 nr. 898).

§ 9. Fjernelånsvirksomheten

Fylkesbiblioteket skal ivareta fjernelånsvirksomheten i fylket, organisere bibliotekenes lånesamarbeid, og stå ansvarlig for sin del av den felles plan for anskaffelse og oppbevaring av litteratur.

Fylkesbiblioteket kan drive direkte utlån fra bokbuss/bokbåt, alene eller i samarbeid med andre fylkes- og folkebibliotek.

Fylkeskommunen kan opprette avtaler om felles bibliotekdrift med en eller flere kommuner.

§ 10. Veiledningstjenester m.v.

Fylkesbiblioteket skal gi råd til lokale myndigheter, yte bibliotekfaglig veiledning og assistanse, og arrangere møter og kurs om bibliotekspørsmål.

Det skal være et organisert samarbeid mellom fylkesbiblioteket og fylkeskommunens skoleledelse. Samarbeidet mellom fylkesbiblioteket og de statlige skolemyndighetene i fylket skal sikres ved avtaler, slik at fylkesbibliotekets faglige kompetanse stilles til rådighet for skolemyndighetene.

Endret ved lov 10 jan 1997 nr. 7 (i kraft 1 mars 1997 iflg. res. 10 jan 1997).

§ 11. Særskilte oppgaver

Fylkeskommunen skal utover det som følger av § 3, gi uttalelser vedrørende fordeling av statlige midler, og bistå statlige myndigheter ved utredning og planlegging.

Endret ved lov 11 juni 1993 nr. 85.

§ 12. (Opphevet ved lov 11 juni 1993 nr. 85.)

Kapittel IV. Statlige oppgaver.

§ 13. ABM-utvikling - Statens senter for arkiv, bibliotek og museum

Statens oppgaver etter denne loven ivaretas av ABM-utvikling på vegne av departementet.

Endret ved lov 4 juli 2003 nr. 82 (i kraft 1 aug 2003 iflg. res. 4 juli 2003 nr. 898).

§ 14. Særlige statstilskudd

Det kan gis særlige statstilskudd til visse bibliotekformål som ikke naturlig hører inn under den enkelte kommunes ansvarsområde, eller som er av særlig betydning for opprettholdelse av et nasjonalt biblioteksystem. Departementet gir nærmere bestemmelser.

§ 15. (Opphevet ved lov 27 mai 1987 nr. 23.)

Kapittel V. Lovens ikrafttreden. Endringer i andre lover.

§ 16. Denne lov trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Fra samme dag endres følgende lover slik: - - -

SAKS PROTOKOLL

Arkivsak 200400424
Arkivnr.
Saksbehandler Ida Christin Lehre

Adresse:
2626 Lillehammer
Tlf: 6128 9000
E-post:
postmottak@oppland.org
Besøksadresse:
Kirkegt. 76, Lillehammer

Saksgang	Møtedato	Saknr
Fylkestinget	14.06.04	24/04

BIBLIOTEKPLAN FOR OPPLAND - KOMITEINNSTILLING

Fylkestinget 14.06.04

Saksordfører Jørand Ødegård Lunde fremmet komiteinnstillingen.
I samsvar med komiteinnstilling fattet fylkestinget enstemmig slikt

V E D T A K

1. Fylkestinget vedtar bibliotekplan for Oppland.
I første del av planperioden blir strategiene 1,2,9 og 10 ekstra fokusert:
 1. Utvikle ”Det sømløse bibliotek – region Oppland”
 2. Utvikle samarbeid mellom arkiv, bibliotek og museum
 9. Bokbussen skal være et virkemiddel for å styrke lese- og skriveevnen hos barn
 10. Fylkesbiblioteket skal være en regional utviklingsaktør ved å initiere tiltakene som framgår av bibliotekplanen
2. Samarbeidstiltak som ikke er fylkeskommunens ansvar alene, forutsettes delfinansiert med samarbeidspartene som er involvert.
3. Fylkeskommunens økonomiske del i realisering av bibliotekplanen, forutsettes innarbeidet i RHP for 2005. Andel av fylkesbibliotekets disposisjonsfond kr 400 000 ses i sammenheng med utviklingstiltakene i handlingsprogrammet.

RETT UTSKRIFT:

DATO: 21. juni 2004